

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 240

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 c.

Manuscrisurile nu se î-
napoiază.

ROMÂNUL

Sașii verzi

Brașov, 12 noemvrie 1911.

(*) Singura cetate, în care sașii își mai păstrează independența națională, e Brașovul. Organul lor „Kronstädter Zeitung” reprezintă ca nici un alt organ săsesc o politică, care se pare că ar sta în legătură cu tradițiunile neamului săsesc. În acest organ se pare că se accentuează încă înrădirea sașilor ardeleni cu marele neam germanic, de care soarta i-a deslipit înainte cu veacuri. Sașii grupați în jurul acestui organ, își dau poate bine seamă, că ființa lor națională numai astfel va fi scăpată de peire, dacă cu ultimele eforturi vor cânta să-și conserve neatinsă firea lor germanică, și dacă vor întreține o vie legătură cu corpul puternic al neamului german.

Tot acestei convingeri i-a dat expresiune medicul sas Flechtenmacher, când în congregația din zilele trecute a orașului Brașov, a pledat cu hotărâre pentru sprijinirea industriei germane și fără nici o jenă, a căutat să-și afirme sentimentele sale exclusiviste germanice, apărând în consecință integritatea pe toate terenele a sufletului germanic.

Se înțelege de sine, că tonul acesta și mai ales curajul unui astfel de sas, nu poate fi pe placul „Patrioților”, cari de-un timp încoace, au început să considere pe sași ca pe-o unealtă, cu ajutorul căreia să delătore tot mai mult pe români de pe teren, pentruca cu vremea să rămână ei singuri numai cu sașii, pe cari apoi să-i contopească în neamul maghiar.

Fițuicile maghiare din Brașov, au început să țipe cât le lua gura și să protesteze împotriva sasului, care are curajul să apere industria germană. Cum, zice între altele o fițuică, în Brașov, unde sașii sunt constrânși în urma unui înțeles mai înalt, ca să trăiască în bună înțelegere cu maghiarii — cutează un sas să declare războiu maghiarilor?

Da, țipă fițuicile. Și ele țipă totdeauna, când interesele „mai înalte” ale jidovilor-maghiari sunt în primejdie. Ele se revoltă împotriva tuturor acelor, cari caută să discute legalitatea acestor interese.

Să căutăm însă totuși, cari sunt anume aceste interese mai înalte? Întrebarea e așa pusă, încât nu e greu de găsit răspunsul. Fiți lui Árpád ar vrea să pună mâna și pe Brașov, ca pe atâtea alte orașe săsești. Aici însă dau de o piedecă mare. Sunt mulți valahi și cu aceștia e prea greu să începi, și sorti mulți de izbândă nu prea sunt. Dau deci mâna cu sașii și încheie cu aceștia un pact, al cărui rost, sârmanii prizonieri așa de puțin l-au priceput. Încetul cu încetul paianjenul hrăpareț înhață musca, îi sugerează sângele și o lasă moartă pe câmpul de puțină onoare. După această executare îndeplinită cu deplină liniște în conștiință — paianjenul flămând întreprinde mari excursiuni eroice, apetitul lui e tot mai intensiv.

Ce cuprins de patimă de a cuceri și a face cât mai mulți prizonieri. Și șansele nu sunt mici. Căci puterea putere crează. Cu forța luată din mâinile conducătorilor de ieri ai orașului, își întăresc forța proprie și în scurtă vreme ei devin stăpânii exclusivi

ai orașului. Povestea asta o poate spune de pildă foarte bine Clujul. Aici doar era într-o vreme omnipotenți sașii și în urmă venind „aliații” — terenul acelor s'a strecurat tot mai mult sub picioarele aliaților, până când n'a mai rămas nici urmă din omnipotența de odinioară a sașilor.

Tot așa poate păți și Brașovul. Cei câțiva sași verzi au înțeles poate această vicleană tactică a aliaților și au căutat să pună zăgaz puvoiiului cuceritor. Protestul lor a răsunat departe, a pătruns depărtările unei politice dezastruoase și rândurile s'au pornit a se strânge. Înțeleg poate acești câțiva sași, că în orașe nu românii sunt cei cari le amenință existența, ci maghiarii. Acești feți logofeți răsfățați de guvernele Ungariei, înfundați cu toate darurile ce le poate da statul, vor scoate încet, încet pe stăpânul de ieri din casa proprie și se vor cocoța ei în scaunul, în care a stat până acum prea puțin prevăzătorul sas.

Înțelegerea acestei politice poate să dea un alt curs atitudinii sașilor și poate că cel puțin acum în ora a douăsprezecea vor preveni pieirea, care li-s'a scris deja pe frunte. Căci doar nu vor mai fi așa de naivi, încât să creadă, că un guvern, a cărui întreagă politică tinde întru a maghiariza pe toate popoarele acestei țări, îi vor lăsa pe sași să pască iarbă verde în cele mai frumoase dumbrăvi ale țării, în orașele cele mai bine situate ale Ungariei. Aferim! atâta naivitate numai într'un cap supus unei complete sclăvii intelectuale poate să încapă. Maghiarii sunt cu mult mai conștienți de politica lor decât să-și rezerve astfel de credințe. Guvernele lor, azi

Cella Delavrancea

— Cu ocaziunea concertului dela 31 octomvrie v. în Viena —

de prof. C. Nedelcu

Când acum un an Cella Delavrancea și-a făcut cel dintâiu turneu de concerte în Germania, publicul dificil al centrelor muzicale Berlin, Hamburg, Hannover, Frankfurt a. M., Dresden, Lipsca, fascinat de prestațiunile „tinerei domnișoare svelte cu profilul fin tăiat și cu ochi negri, ce privesc vioi din fața încadrată în bucle”, și recensenti de seriozitatea savantului dr. Riemann, au admirat în debutarea sa nu pe absolventa distinsă cu premiul prim la conservatorul din Paris, ci pe artista desăvârșită, care va avea să atingă culmea supremă, rezervată puținilor aleși.

Toți criticii i-au prezis cel mai strălucit succes și viitor, toți și-au terminat raportul cu dorința să o audă încă, căci „e zi de sărbătoare, când poți asculta interpretările unei naturi atât de adevărat artistice”, scria excelenta revistă „Allgemeine Musikzeitung” din Berlin.

Felul său de a înțelege arta, s'a învederat din programul, cu care a debutat, compus variat numai din piese de valoare absolută și care reclamă toată genialitate pentru a fi penetrate și virtuozitate deplină pentru a exprima intențiunile celor ce le-au creat, în toate nuanțele.

Grandioasa sonată „Appassionata”, în F-mol, op. 57, de Beethoven, „Etudes symphoniques”, de

Schumann, mai multe piese de Chopin, „Toccata” de Saint-Saëns, un concert de G. Fauré și după două grațioase nipuri vechi de Domenico Scarlatti (1685—1757), un poem de fineță extraordinară al impresionistului Claude Debussy.

Pentru toate aceste opuri d-șoara Cella Delavrancea, a găsit interpretare congenială.

Dacă sonata „Appassionata” a neîntrecutului Beethoven, cere pentru a fi aprofundată, o cunoaștere a vieții, care încă n'o poate avea juna artistă, felul individual, — în care se vedea vibrațiunea unui suflet delicat. — de a preda această creațiune imortală așa cum i-l-a sugerat instinctul său artistic, a fost admirat, dovedind o puternică intuițiune de poet.

Robert Schumann nu este dintre autorii ușor accesibili, și „Studiile simfonice” (op. 13, din 1834) sunt din tot ce poate fi mai greu. Cella Delavrancea, care are școală franceză, a înțeles atât de adevărat sufletul compozitorului, că arareori s'a auzit, în Germania chiar, o stilizare mai amănunțită cu firea și dispozițiunea autorului și cu efectul ce a voit el să producă.

Muzica germană a constituit și în acest an partea principală din program: Beethoven și Schumann. Dintre francezi C. Saint-Saëns.

Artista a potențat greutățile, nu numai prin alegerea pieselor, ci și prin faptul că s'a decis pentru compozițiuni cu acompaniamente de orchestră, unde cu atât mai anevoios este a susține clavierul față de conlucrarea celorlalte instrumente, a-l scoate

învingător din emulare, ori a-l închea organic în același sentiment, așa cum intenționează autorul.

Tocmai această împrejurare a dat rară valoare concertului de luni seara, care a fost adevărată serbare pentru publicul distins ce s'a adunat atunci în vasta sală de concerte din edificiul societății muzicale din Viena. Dșoara Delavrancea și orchestra „Tonkünstler” sub conducerea excelentului dirigent O. Nedbal, program splendid și executare, pentru care nici un elogiu nu e exagerat.

Beethoven e reprezentat prin unul din cele mai frumoase opuri ce a scris: „Concertul în G-mol pentru pian și orchestră”, Op. 58, din anii productivității sale prodigioase: început în primăvara anului 1804, concertul a fost terminat în 1806, mai târziu la începutul lui 1807 și executat întâi la un concert de subscripțiune în casa prințului Lobkowitz la sfârșitul lui martie 1807, apoi, public, la 22 decemvrie 1808; însuș maestrul a cântat la pian, „cu bravură admirabilă”, cum observă musicianul contemporan Joh. Fr. Reichardt, care era de față și care tot aci amintește „greutățile gigantice ale acestui concert nou”.

Intrădevar acest op este între toate piesele de această categorie la înălțime neîntrecută. Nici când mai nainte, nici chiar la Mozart, pianul n'a avut rolul ce îl prescrie aci genialul maestru, pu-

*) 1804/5: Leonora (Fidelio). 1806: Leonora, a doua prelucrare, cu cele trei uverturi; Sonată pentru pian în F-mol, Op. 57 („Appassionata”); Simfonia IV; Concert p. violină, D-dur, Op. 61; Op. 58 (v. sus) r. 1807 un.: „Coriolan”. 1808: Simfonia V și VI.

ori din cine ar fi alcătuite, vor întreprinde aceeași ofenzivă împotriva noastră ca și împotriva sașilor.

Altfel nici nu mi-ar părea așa de natural tonul, cu care fițuicile jidano-maghiare îl muștră pe medicul Flechtenmacher numindu-l un „primejdios pangerman, care a avut cutezanța să ia parte la adunarea pangermanilor din Germania, unde a îndrăsnit să țină și discursuri înflăcărâte pentru apărarea intereselor germanismului“.

Acest atac nu e decât rezultatul sincer și natural al politicii jidano-maghiare pornite spre cucerire. Noi românii o cunoaștem de mult, dreptaceea ne-am și îngrijit de toate mijloacele de apărare. Și această înțelegere a fost și este pentru noi un deosebit noroc, căci altcum am fi ajuns și noi unde sunt azi sașii: între Scyla și Carybdis, de unde numai cu sfortări supranaturale sau cu ajutorul vre-unei minuni mai poate fi vorba de scăpare.

Aceste atacuri vor aduce doară la rezon pe sași și vor face și ei ca și noi cuvenitele constatări, vor înțelege, că noi românii n'am căutat niciodată ca să-i distrugem, noi ne-am urmat numai calea pe care ni-a fixat-o natura. Instinctul de conservare ne-a chemat între ei și nimic altceva. Și dacă odată sau de zece ori am cucerit ceva dela ei — asta n'am făcut-o cu intențiunea de a ne ridica pe ruinele lor, ci numai îndemnați, siliți de plusul de vitalitate, care în urma împrejurărilor era sădit în noi. Noi criminali n'am fost și nu suntem și nici nu ne-am făcut niciodată complici la crima nimănuia. Trecutul nostru e o carte deschisă, în care e zugrăvită cu o rară măiestrie sinceritatea sufletului nostru, consecința neclintită în simțăminte, în cuvinte și fapte.

O alianță numai atunci poate aduce roade bogate, când aceasta e întemeiată pe sinceritate, pe respect reciproc și nu e îmbăcșită cu gânduri ascunse. Un sămbure de morală trebuie să fie la rădăcina unei astfel de alianțe. Cerceteze sașii temelia, pe care e întemeiată alianța lor cu jidano-maghiarii

nându-l în joc alternativ, de fineță neobișnuită, cu orchestra, nici când mai bogată, mai variată și mai sugestivă scală de nuanțe n'a exprimat clavierul. În tehnică și în interpretare Cella Delavrancea s'a dovedit cu desăvârșire la nivelul problemei uriașe ce i-se impune aci. Temperamentul său musical a penvetrat toate fibrele poemului, tehnica sa, care nu cunoaște dificultăți, a avut tonurile cele mai juste pentru toate sentimentele. Conlucrarea sa cu orchestra a fost neîntrecută, și între cei ce au avut mai multă plăcere între acordurile acestei capodopere a fost desigur însuș distinsul muzician ce dirigentul d. O. Nedbal.

În această dispoziție festivă a ascultat auditoriul, fascinat și aprins, celelalte două piese: *Concertul în A-mol* (op. 54, 1845) de Schumann, și *Concertul II, G-mol* (op. 22, din 1868) de C. Saint-Saëns, demne amândouă a urma lângă Beethoven. În opul lui Schumaun artista și-a susținut independența față de orchestra bogat înzestrată în prelucrarea quasi-simfonică a piesei, dând în același timp minunat exemplu de contopire desăvârșită cu celelalte instrumente unde se cere: și aci, ca dincolo, pentru a realiza această condiție, se reclamă imperios stăpânirea suverană a claviaturii și temperamentul muzical ce-l are Cella Delavrancea.

Concertul de Saint-Saëns e bogat în părți brilante, din care o parte bună revine pianului, totdeauna cu deosebită atențiune tractat în toate compozițiunile similare ale excelentului maestru francez, care însuș e pianist neîntrecut.

Din nou publicul a admirat aci genialitatea

și să caute „roadele“ cari au rezultat pe urma ei!

Sașii verzi se pare că n'au prea găsit vreo bogăție de roade și de aceea din mijlocul lor nu arareori se desprind glasuri de desnađejde și de protest.

Urmările acordului franco-german

(*) Semnarea acordului franco-german cu privire la Maroc și la Congo a scăpat Europa de o grije care apăsa greu asupra ei. Timp de aproape zece ani de zile Marocul fusese mărul de ceartă între Franța și Germania și cine nu-și aduce aminte ce pericol amenința pacea europeană când, în 1904, ministrul de externe al Franței de atunci Delcassé încheiase înțelegeri secrete cu Anglia și Spania, pe la spatele Germaniei?

Războiul era aproape să izbucnească atunci și a trebuit ca Franța să sacrifice pe Delcassé ca guvernul din Berlin să nu-și realizeze amenințările.

Cât s'au schimbat lucrurile astăzi... Delcassé, cel învins în 1905, este învingător în 1911. Politica lui de cucerire în Maroc a avut succesul cel mai frumos, succesul desăvârșit, prin încheierea actualului acord care recunoaște Franței protectoratul asupra Marocului.

Am mai spus că acordul este o victorie din cele mai strălucite ale diplomației franceze. Dar chiar mai mult: el înseamnă o victorie a întregului neam francez care și-a urmărit cu o perseveranță demnă de admirat interesele sale în Maroc și care a știut să opue Germaniei un calm ce impunea; o conștiință națională ce storcea admirația tuturor și un curaj care este specific franțuzesc.

artistei, dându-și seama de toate calitățile ce unește în norocoasă armonie: tehnica sa e neobișnuită și deplină, în dexteritatea degetelor, în scoaterea tonurilor de toate finețele, abia exalate, grațioase, clare, pline, energice, puternice dacă e necesar (cu drept a surprins pe mulți forța, ce știe exprima artista, neașteptată la delicatețea organismului ei); la virtuozitatea aceasta, — care nu poate fi învățată — Cella Delavrancea are bogat talent muzical și adânc temperament artistic.

Publicul i-a făcut ovații entusiaste și a sărbătorit-o cum nu adeseori se întâmplă.

Românii din Viena, fericiți și ei pentru acest succes splendid, au oferit artistei o sumă de lauri cu tricolor național, iar după concert au dat banchet în onoarea doamnei Delavrancea și semn de omagiu pentru artista Cella Delavrancea.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?“

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zeei Mari, 3.

Amenințările domnului de Kiderlen-Waechter, care voia să facă pe „Bismarck“ dar n'a izbutit, au răsunat în gol. Grandioasa manifestațiune navală dela Toulon și admirabilele manevre franceze au dovedit Germaniei și aliatelor ei că Franța are o armată și o flotă excelente, că spiritul războinic francez care a făcut admirația națiunilor europene atâtea secole de arândul, nu s'a stins încă.

Cu un cuvânt marele duel dintre cele două națiuni s'a sfârșit prin înfrângerea Germaniei. Iată un lucru pe care nu-l contestă nici cei mai șoviniști și mai încrezuți germani. Furtunoasa ședință din Reichsrath, în care cancelarul Bethmann-Hollweg a prezintat deputaților germani acordul, a dovedit cu prisosință că *națiunea germană nu e mulțumită de cele cuprinse în acordul semnat de d-nii Kiderlen-Waechter și Jules Cambon*. Doar principiile moștenitor al Germaniei a fost acela care, din loja imperială, a manifestat în chipul cel mai ostil contra acordului semnat.

Credem că *ratificarea* acordului de către cele două parlamente se va face fără dificultăți prea mari. Presupunem chiar că acordul a fost ratificat de deputați atât la Paris cât și la Berlin. Cari vor fi *consecințele* politice ale acestui act internațional?

Cititorii noștri au văzut că acordul se compune din două părți bine distincte: acordul marocan și acordul congolez. Să vedem ce situațiune a creat fiecare din aceste acte.

Acordul franco-german cu privire la Maroc presupune o *convențiune ulterioară franco-spaniolă*. Iată de ce: Germania a fost despăgubită prin cedarea celor 300 de mii de Kilometri pătrați în Congo. Ea a lăsat Franței tot terenul politic liber în Maroc rezervându-și numai garanții economice.

Cu totul alta este situațiunea Franței față de Spania. Acest stat nu vrea să se retragă din Maroc, nu vrea să evacueze orașele Larache, El-Ksar și regiunea Rif, pe cari le-a ocupat cu trupele sale. Spania vrea să fie partașă Franței la protectoratul Marocului.

Lucru ciudat: spaniolii nu vor să înțeleagă că Franța, dacă a obținut protectoratul Marocului l-a obținut în virtutea unei întregi serii de *sacrificii*, pe cari le-am enumerat într'un articol trecut. Și apoi nu este destul sacrificiul pentru Franța că a cedat Germaniei, care n'a cheltuit un sfanț în Maroc, frumoasa colonie Congo?...

Franța cere acum Spaniei să plece din Maroc. Ea vrea să readucă Spania la *statul-quo* din 1906, când încă nu ocupase Larachul, El-Ksarul și Riful. Și cu drept cuvânt: spaniolii nu pot avea aceleași drepturi ca francezii în Maroc căci n'au cheltuit viețile, banii și teritoriile pe cari toate le-a cheltuit Franța ca să aibă în schimb protectoratul imperiului șerifian.

Spaniolii aduc în favoarea tezei lor argumentul că *tratatul secret din*

1904, dintre Franța și Spania. opera lui Delcassé, recunoștea Spaniei stăpânirea asupra întregului Maroc de Nord, inclusive Larache, El-Ksar și Rif.

Da, răspundem, dar acest act secret a fost semnat de Franța înainte de a se înțelege cu Germania (de care atunci se fereau atât Franța cât și Spania), înainte de a plăti prețul scump ce reprezintă cedarea de teritorii în Congo. Spania n'are decât să facă la fel: să răscumpere și ea, de va voi și dacă-i dă mâna, stăpânirea din Nordul Marocului, și de astă dată s'o răscumpere dela Franța care este astăzi singura titulară a drepturilor de suveranitate în Maroc.

Iată prin urmare acordul marocan dintre Franța și Germania trebuie să fie urmat de un acord franco-spaniol tot în provincia Marocului. D'abea atunci Franța va fi stăpâna adevărată și singura stăpână a imperiului șerifian.

Să vedem acum cari vor fi urmările acordului congolez.

În privința aceasta Franța se află în fața unei situațiuni tot atât de provizorii.

Acordul congolez cuprinde o serie întreagă de dispozițiuni foarte curioase. El asigură Franței dreptul de trecere cu armata prin teritoriul german, dreptul de a construi căi ferate, de a întreține linii telegrafice și linii de navigațiune fluvială. Germania obține și ea aproape aceleași drepturi. Afară de aceasta am văzut că e o întreagă serie de dispozițiuni cari măresc „câmpul de frecare” între cele două națiuni.

Aceasta este o situațiune periculoasă căci dă loc, în orice moment, la neînțelegeri. Felul cum s'au stabilit lucrurile în Congo nu ne face să sperăm într'o pace durabilă în Africa ecvatorială. Nu va trece mult și va trebui un nou aranjament definitiv, căci acesta este numai provizoriu.

*

Acestea sunt concluziunile pe cari le facem examinând situațiunea creată prin cele două acorduri franco-germane. Este clar: pacea a fost asigurată în Maroc dar germeul războiului este ascuns în Congo.

Aderenții „conlitorghisitorului”

E mare bucurie în Israel. „Articolele luminate ale părintelui Roman Ciorogariu au avut darul să disolve ceața artificială, produsă de măștrii autorizați ai zizanțiilor, în jurul „Tribunei”. Vin oamenii de bine, cari până acum priveau cu răsuflarea nădușită la lupta fratricidă și feliicită prin scrisori venite din toate părțile pe părintele Ciorogariu pentru lumina ce a făcut-o”.

Așa zău. Vin oamenii de bine să relicite pe părintele Ciorogariu, conlitorghisitorul lui Mangra. Și-a aflat sacul petecul. Conlitorghisitorul a primit o telegramă dela mai mulți preoți din protopopiatul Butenilor. În telegramă i-se spune conlitorghisitorului, că acești preoți „aderează la principiile Prea Cuvioșiei Tale”.

Și știți cine sunt acești preoți? Sunt fai-

moșii preoți Miron Grecu din Bârsa, Octavian Tămășdan din Moneasa, Aurel Nica din Almăș și ceilalți de treapta lor, cari la alegerile din urmă au fost cei mai fervenți corteși ai candidaților guvernamentali împotriva candidaților naționali români. Preoții Miron Grecu și Octavian Tămășdan au cutreerat întreg cercul Boroșineului cortesind pentru baronul Solymossy împotriva lui Vasile Lucaciu, iară din satul vestitului Aurel Nica candidatul național n'a primit doar nici un singur vot.

Înțelegem perfect, că aceștia aderează la principiile conlitorghisitorului lui Mangra și înțelegem perfect, că „Tribuna” vestește lucrul acesta ca o mare satisfacție pentru principiile și bărbății săi conducători. Înțelegem când acest organ „intransigent” al oțelitelui domn dr. Nicolae Oncu strigă cu bucurie: „Onoare se cuvine preoșimei, care așa știe să răsplătească munca cinstită a dascălului ei”. Știam noi de mult că conlitorghistorul Ciorogariu este dascălul lui Miron Grecu și al lui Octavian Tămășdanu.

Ni se spune că acești discipoli ai dascălului vor să aleagă la congres deputat pe tânărul avocat dr. Cornel Albu din Buteni, în contra d-lui Vasile Goldiș, care a candidat în acest cerc la mandatul de deputat pentru congresul național-bisericesc. Putem asigura atât pe dascăl cât și pe discipuli, că d. V. Goldiș va primi ca mare onoare pentru sine dacă astfel de preoți nu-l vor învrednici de încrederea lor.

Mandatul dela Vinț. *Desbaterile petiției alegătorilor români, batjocoriți în sentimentele și convingerile lor cele mai frumoase, se apropie de sfârșit. Cu cât ne apropiem mai mult de ziua hotăritoare, când se va pronunța sentința, cu atât cresc și nădejdele noastre, că încurând vom vedea pe iubitul nostru Maniu în șirul acelora, dintre cari mâni sacrilige l-au răpit.*

Pertractarea s'a continuat astăzi la 11 ore a. m. Sala e ticsită de lume. Sunt de față aproape toți membrii coloniei române din Budapesta. O mulțime de studenți și chiar și vreocâteva dame române așteaptă cu nerăbdare desvoltarea evenimentelor.

În cursul desbaterilor președintele le propune părților să-și întregească expunerile de până acum.

Domnul avocat dr. Erdélyi cere să se asculte mai mulți martori, căci — zice — fasiunile acestora ar putea lămurii și mai bine adevărul. Judecătorii se retrag să delibereze asupra acestei cereri și apoi, întorcându-se, anunță că nu se poate încuviința cererea domnului Erdélyi.

La 12 fix își începe domnul Erdélyi discursul său magistral, rostit într'o limbă clasică unguească. A vorbit până la 2 ore, când s'a închis ședința, rămânând să și-l continue marți. Îi suntem mulțumitori domnului dr. Erdélyi, că și-a dat toate silințele să arunce o lumină cât mai clară asupra celor petrecute la Vinț cu ocazia alegerilor. Dupăcum ni-se telefonează din Budapesta, domnul Erdélyi n'a închis ochii azi noapte, ci, punându-și tot sufletul, a muncit fără preget la discursul clasic, ca și care puține s'au auzit în capitala țării.

Bunul succes al cauzei sfinte, ce reprezintă, să-i servească drept răsplată!

*

Contele Tisza în România. În cercurile oficiale din București se vorbește de sosirea contelui Tisza în România, pentru a ținea mai multe conferinți publice susținând o acțiune comună a românilor din Ungaria cu ungurii.

Din Budapesta se desminte știrea aceasta.

*

„Modificarea legii naționalităților”. Un oarecare Papp Iános dr, un renegat din Orade, a scos încurând o broșură, sub titlul „Proiect pentru modificarea legii naționalităților”. Broșura aceasta, o compilație confuză și nelogică de §-i și dispoziții legale, cari prescriu folosința limbii maghiare la diferitele instituții publice, e menită să facă serviciu șoviniștilor desechilibrați dela „Budapesti Hirlap”.

Broșura nu conține nici măcar o nouă grupare a argumentațiilor șoviniște, așa, că e de prisos a lămuri din nou de dragul renegatului Papp Iános dr. aceste chestiuni.

*

Retragerea vicepreședintelui Kabos. Nainte de închierea păcii interimale între guvern și opoziție, președintele de atunci al camerei Berzeviczy Albert și-a dat demisia. Dintre cei doi vicepreșidenți numai Kabos s'a solidarizat cu dânsul, dându-și asemenea demisia.

Firea potolită a lui Kabos era o garanție, că din scaunul prezidial nu se vor comite călcări de lege.

Atât opoziția, cât și guvernamentalii l-au capacitat îndelung să-și mențină postul. După cum se vede nu a succes, pentru că Kabos a declarat, că s'a hotărât definitiv să se retragă din poziția lui de vicepreședinte.

*

Din cameră. Ședința de azi se deschide la orele 10 și jumătate.

Prezidează întâi Návay apoi Beöthy Pál.

Sunt auzite 8 interpelări.

La discuția asupra proiectului de reforme militare ia cuvântul mai întâi deputatul creștin-social Alexandru Giesswein. Critică proiectele din punct de vedere social. Spune, că simțământul loialității îl poți găsi tot așa de bine și la contrarii proiectului ca și la ministrul de războiu. Vorbește despre congresele de pace și respinge afirmația, că nuziunța acestora n'ar fi decât o utopie. Până nu dăm drepturi poporului, nu ne este permis să-l împovăram cu noi greutăți. După Giesswein vorbește secretarul pe stat Karácsonyi Lajos, care, de sine înțeles, glorifică în termeni elogioși atât opera lui Hazay, cât și pe acela, care a zămislit-o.

Broșura canonicului dr. Karácsonyi János

În anul acesta canonicul dr. Karácsonyi János din Oradea-mare, membru al Academiei maghiare de științe, a edat o broșurică de 15 fețe, sub titlul: „O sută de mii de necazuri, un milion de vaete pentru o rătăcire”.

Cinstitul canonic voește să îmbete lumea cu reproducerea teoriei lui Rössler și Hunfalvi despre imigrarea românilor în Transilvania și Ungaria de prin țările de dincolo de Dunăre, afirmând, că locurile, unde ne aflăm astăzi, la venirea ungarilor au fost pustii și fără locuitori. Dr. Karácsonyi afirmă, că nu există nici o legătură între noi și coloniile aduse de împăratul Traian, și, că străbuni noștri au fost neapolitani, cari ca păstori au trecut cu oile lor în munții Pindului. Aceasta s'ar fi întâmplat în anul 410, când goții au pustiit Italia. Din munții Pindului acești păstori au străbătut până la Sofia, Niș și până la pasul Sipca. Aici a existat o țară numită „Vlachia”, care pela anul 1186 era despărțită de către Ungaria prin Dunăre.

La venirea ungarilor au lăsat pustiu tot teritoriul dela Dunărea-de-jos până la Ungvár, fiindcă aveau mare teamă de bișeni, cari de două ori îi învinseseră. Zice mai departe, că așa era obiceiul între popoare pe acele timpuri.

În zădar se provoacă românii la notarul anonim al regelui Béla, căci acesta a fost un necunosător al împrejurărilor istorice de pe timpul venirii ungarilor iar partea istoriei lui referitoare la românii ardeleni s'ar fi scris numai în anul 1280, apoi s'a vârit în opul scris la anul 1200.

Istoria aceasta, a notarului anonim este deci falsă și nici că se referă la Ungaria, ci mai mult la străinătate.

Bulele din anii 1231 și 1366, în cari se face amintire despre români, încă sunt falsificate și anume, una au făurit-o sașii la a. 1760, iar a doua Kemény József la a. 1830.

Acestea și alte multe lucruri de mult combătute le repetază acest canonic cu scopul șovinist de a convinge pe români, că ei n'ar avea nici un motiv de a nu recunoaște supremația ungurească, căci doar regele Béla al III-lea i-a adus la Făgăraș ca păzitori ai graniței contra hunilor. Canonicul acesta, așa se vede, nu cunoaște nici limba românească, nici istoria, cu atât mai puțin geografia patriei. Căci altfel ar fi ajuns la alte convingeri, auzind de numirile râurilor, munților: Ampoiu, Abrud (Albruman), Vulcan, Meedia, Mureș, Tisa, etc., — cari sunt identice cu cele de pe harta Peuturinga — s'ar fi întrebat, că dela cine le-au auzit ungurii? Cine le-a putut conserva timp de 700 de ani, ca să ne rămână până în ziua de astăzi?

Se vede că broșura canonicului dr. Karácsonyi e menită mai cu seamă pentru românii bihoreni, unde se găsiră mulți preoți cari au iscălit o adresă către rene-gatul vicar Mangra, care, știu, năzuește să ajute supremația maghiarilor, cari pe nedreptul susțin, că numai ei au apărât țara.

Spania nu vinde Guinea. Primul-ministru Canalejas a declarat categoric, că Spania n'a reflectat niciodată să vândă Germaniei Guinea.

Guvernul spaniol a aflat lucrul din ziare și mirarea sa n'a fost mică.

Ziarele oficiale desmint deasemenea știrea despre vinderea Guineei.

Convenție secretă franco-germană. „Le Journal” din Paris confirmă, pe baza unei informațiuni autentice, șvonul că Germania și Franța ar fi semnat, în ziua de 13 noemvrie st. n. o importantă convenție politică privitoare la anumite modificări teritoriale în Africa centrală.

Declarațiile lui Delcassé în camera franceză. În ședința de alaltăieri a camerei franceze, ministrul marinei Delcassé, a reușit să câștige toate voturile, exceptând pe acele ale socialiștilor, pentru

apărarea sa contra atacurilor ce i-s'au adus de către fostul ministru de marină Thomson.

A stărnit un adevărat entuziasm în cameră, când ministrul marinei anunțând despre revista flotei franceze la 1 septemvrie și referindu-se la situația critică în care se aflau pe atunci tratativele franco-germane a spus:

„Am arătat țării că posedă o flotă capabilă și în momente critice țara e sigură că onoarea și interesele sale vor putea fi apărate.

Înteruperi între socialiști:
(Cunoaștem asemenea profeții! Ele nu înseamnă nimic! Reveniți la chestie!)

Delcassé a continuat însă cu ton ridicat:
— Cunoașteți activitatea noastră; o vom continua cu încrederea voastră. Franța nu se va descuraja astăzi!”

Ordinea de zi în favoarea guvernului a fost acceptată cu 402 voturi contra 28.

Războiul anglo-german? Din Londra se anunță: Într'o conferință asupra decăderii controlului democratic în Parlamentul britanic asupra afacerilor străine și asupra politicii exterioare a guvernului, deputatul Ponsonby a declarat că, din sorginte foarte sigură, e informat că prin luna Septemvrie Anglia se afla în ajunul izbucnirii unui războiu.

Flota din Marea Nordului era gata să intre în acțiune, deoarece se aștepta acolo un atac al torpiloarelor germane.

A doua flotă era de asemenea gata de luptă.

Deputatul Ponsonby cere deslușiri, pentru ce guvernul n'a făcut o încercare de apropiere între Anglia și Germania, dat fiind că aceasta e absolut necesar în interesul păcii europene.

Deputatul englez face propunerea — pe care are intențiunea de a o supune și Parlamentului — ca o comisiune parlamentară specială să fie însărcinată cu examinarea chestiunilor de politică exterioară.

În cursul conferinței, deputatul a amintit de vorba împăratului Wilhelm, care vorbind cu un diplomat englez, a spus:

„Eu sunt unicul prieten pe care Anglia îl are în această țară.”

Noul guvern portughez. Din Lissabona se anunță: Eri s'a început prima sesiune a noului parlament portughez. Ministrul-președinte Vasconcellos a prezintat deputaților noul cabinet și a rostit programul, spunând între altele, că Portugalia va susține și în viitor legăturile de aliat cu Anglia.

„Deșteaptă-te Române”

— Procesul făgărășenilor —

Brașov, 17 nov. n. 1911.

Joi, târziu seara, s'a adus de tribunalul din Brașov sentința în procesul făgărășenilor pentru cântarea imnului „Deșteaptă-te române” la celebra adunare a comitatului Făgăraș din 25 maiu n. 1910. Precum era de prevăzut, tribunalul a condamnat majoritatea acuzaților, găsindu-i vinovați pentru agitație în contra naționalității maghiare.

Acuzatul principal, deputatul dr. Nicolae Șerban, ca „organizator” al demonstra-

țiunii antimaghiare, a fost condamnat la **2 luni închisoare de stat** pedeapsă principală și la **10 zile închisoare de stat** pedeapsă secundară, care se poate schimba în o pedeapsă de bani de 200 cor.

Advocatul dr. Teodor Popescu și preoții Alexandru Șerban, Moise Brumboiu, George Vasu și Ioan Fulicea au fost condamnați la o pedeapsă principală **de câte o lună închisoare de stat** și la o pedeapsă secundară de **5 zile** închisoare, care se poate schimba în o pedeapsă de bani de câte 100 cor.

Protopopul Nicolae Borzea, care prin certificat medical și-a scuzat absența și părintele Dragomir Trandafir au fost achitați din lipsă de dovezi suficiente.

Procurorul s'a mulțumit cu sentința, iar apărătorii au anunțat recurs de nulitate.

Decursul pertractării a fost bogat în momente caracteristice pentru spiritul, în care e condusă administrația comitatului Făgăraș. Față în față și-au stat și la pertractarea agitată de ieri martorii oficiali ai administrației cu reprezentanții poporului românesc. Și aici ei au fost în majoritate, depunând contra acuzaților și năzuindu-se a prezenta furtunoasa congregație, ținută cu câteva zile după măcelul dela Mărgineni, ca o demonstrațiune pusă la cale și organizată contra naționalității maghiare.

De altă parte acuzații, martorii și apărătorii lor au căutat să dovedească, că scenele furtunoase și cântarea imnului „Deșteaptă-te române” au fost efluxul natural al situațiunii create de atitudinea dușmănoasă a organelor administrative și prin urmare manifestațiunile românești n'au avut tendința de-a agita în contra maghiarilor ci au fost îndreptate în contra spiritului de care este condusă administrația comitatului Făgăraș.

Ar fi încă multe de zis despre pertractarea de eri, dar stând în fața unei sentințe de condamnare judecătorești, suntem nevoiți din cauze binecuvântate a ne reține dela orice comentariu. Cei șapte acuzați au dovedit o atitudine rezolută și conștientă. Trei dintre ei, dep. dr. Șerban și preoții Al. Șerban și G. Vasu au recunoscut fără încunjur, că au cântat „Deșteaptă-te române”, iar ceilalți 4 acuzați prezenți au adus martori, cari sub jurământ au depus, că cei patru acuzați n'au cântat. Interesantă a fost depoziția părintelui Dragomir Trandafir, care a declarat, că ar fi cântat și el, dar a fost atât de impresionat de manifestațiunea improzantă românească din sala comitatului, încât de însuflețire și emoțiune n'a putut scoate nici un ton.

Apărătorii d-nii: adv. I. Lengheru și cu deosebire d. dr. Virgil Pagubă, care a apărut majoritatea acuzaților, au căutat cu un mare apărut de dovezi juridice să răsfângă acuza, reducându-o la adevărata ei valoare.

După terminarea pertractării a urmat pertractarea unui al treilea proces de agitație pentru „Deșteaptă-te române”. Acuzat

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Széékely és Réti

din Murășvașarheiu, piața

: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

a fost din nou d. dep. dr. Șerban pe motiv, că în luna maiu a anului trecut ieșind dintr'un birt din Porumbac ar fi dat ordin unui taraf de lăutari să cânte „Desteapănate române”. Din lipsă de dovezi procurorul s'a văzut însă nevoit a renunța la susținerea acuzei. („Gaz. Trans.”)

Lupta pentru Tripolitania

Părerii diplomatice despre acțiunea flotei italiene în Europa. — Vase italiene în apele turcești. — Desarmarea populației din Tripolis. — Puterile și eventualitatea unui război în Europa. — Svonuri de pace.

Cercurile italiene neagă că Italia ar fi renunțat la acțiunea în marea Egeică.

Guvernul italian va procedea cum și când va crede el de cuviință, și bineînțeles, nu poate să-și spună proiectele tuturor.

Dar dacă se va adevăra, că Italia a renunțat la acțiunea sa în marea Egeică, aceasta va fi o dovadă, că Turcia a început să cedeze, căutând numai forma în care să se ajungă la o înțelegere definitivă.

E fapt însă, că puterile n'au încercat să oprească Italia dela o acțiune în marea Egeică, aceasta nefiind în interesul lor, interes care nu constă în apărarea unuia din beligeranți ci în slăbirea amândurora. Toate puterile au interesul ca Turcia să nu se întărească, pentru a o putea exploata mai bine. Pe de altă parte Austria și Germania au interesul ca Italia să iasă sleită din război, pentru a o sili să rămână în tripla alianță. Și, în același timp, Franța și Anglia au de asemenea interes ca Italia să iasă slăbită, căci de pe acum văd în ea un concurent periculos în Africa.

Așa fiind este o greșală să se creadă, că puterile vor interveni în mod serios pentru pace; din contră, ele vor urma jocul lor ipocrit, iar rezultatul războiului depinde numai de forțele celor doi adversari.

Bazate pe aceste considerațiuni serioase, cercurile italienești privesc cu supărare toate svonurile despre o intervenție, fie sub orice formă.

Părerii diplomatice despre acțiunea flotei italiene în Europa.

Constantinopol. — În cercurile diplomatice se discută cu multă aprindere, așteptata acțiune a flotei italiene. Aceste discuțiuni nu depășesc însă domeniul presupunerilor.

E probabil, că acțiunea Italiei se va împărți în două părți. Prima parte ar fi o blocare a insulelor, care nu va aduce însă nici o schimbare în atitudinea Turciei. A doua parte a acțiunii urmărește ocuparea Dardanelor. În cazul când planul reușește se va aștepta hotărârea Turciei de a ceda. În caz contrar, flota italiană se va duce până la Constantinopol. Din această „ultima ratio” se speră obținerea unui succes definitiv.

Acesta este rezultatul discuțiunilor diplomatice cari nu neagă pericolul ce-l pre-

zintă o eventuală apariție a flotei italiene în Bosfor.

Intr'un asemenea caz, puterile cari păstrau rezerva până acum, vor trebui să ia o atitudine.

Prin această procedură războiul turco-italian în Tripolis va lua caracterul unei acțiuni mondiale ale cărei urmări nu se pot prevedea.

Constantinopol. — Valiul din Smirna anunță că 30 de vase de război italiene au fost văzute la Carpodos.

Ducele abruziilor la Benghazi

Roma. — Acum câteva zile a sosit la Benghazi pe bordul canonierei „Wettora Pisani”, ducele abruziilor, comandantul celei de a 3-a escadre italiene.

Ducele a făcut ocolul retransamentelor italiene, inspectându-le cu deamănuntul și s'a arătat foarte satisfăcut de starea și de moralul trupelor.

Vase italiene în apele turcești

Smirna. — După știri sosite aci din diferite sorginți, se pare că, cu toate declarațiunile contrare ale guvernului italian, vase italiene stau pregătite lângă insulele Arhipelagului pentru a interveni la momentul dat.

Vaporul „Jannoulato”, călătorind sub pavilion rusesc, a fost urmărit și oprit de vasele italiene și după ce a fost cercetat dacă nu face contrabandă de război, a fost pus în libertate.

Cercetarea aceasta s'a întâmplat la intrarea în golful Smirna.

Martori oculari raportează, că toată regiunea dintre Chios și Foksia e cutreierată de vase italiene izolate.

Intărirea și înarmarea fortificațiilor din apropierea porturilor se face cu mare febrilitate.

Vapoarele de coastă și vasele cu pânze sub pavilion turcesc nu îndrăsnesc să iasă afară din porturi, și rămân în radă.

Din această pricină întreg comerțul atât în porturi cât și în interiorul țării suferă foarte mult.

Sinuciderea unui căpitan italian

Bologna. — Căpitanul Bidone, care trebuia să plece pe câmpul de război, s'a sinucis în ajunul plecării.

Intr'o scrisoare lăsată, el declară, că era neurastenic. Cum sinucisul este însă fratele profesorului social-democrat Bidone, se crede că fiind în principiu contra războiului, n'a găsit altă soluție.

Desarmarea populației din Tripolis

Milano. — „Corriere della Sera” anunță din Tripolis, că autoritățile italiene continuă a descoperi arme și munițiuni la indigenii de acolo cu tot manifestul dela 23 octomvrie.

Faptul acesta a determinat pe guvernatorul Tripolisului să adreseze un nou manifest către indigenii.

Articolul I al acestui manifest spune, că posesiunea de arme de înjunghiere și tăiere va fi pedepsită cu închisoare dela 3—30 ani, iar în cazuri grave va fi pedepsită și cu moartea.

Articolul II al manifestului spune, că acela

care va comite o acțiune primejdioasă împotriva corpului expediționar, sau împotriva unor persoane militare sau persoane civile aparținând armatei, vor fi pedepsiți cu închisoare dela 10—30 ani, iar în cazuri grave chiar cu moartea.

Articolul III al manifestului anunță, că decretul privitor la aceste penalități va intra în vigoare 48 ore după aducerea lui la cunoștința populației.

Puterile și eventualitatea unui război în Europa.

Constantinopol. — Știrea publicată de ziarele de aci despre o intervenție a ambasadorilor englez și rus cu privire la blocada italiană e prematură.

Cu prilejul vizitei de ieri la Poartă, cei doi ambasadori, au discutat posibilitatea blocadei, fără însă, a eși din rezerva impusă.

În cercurile Porții, totuși se crede, că față de însemnătatea perderilor economice și politice pe cari le-ar putea suferi puterile în urma blocării Dardanelor, a Smirnei sau a Salonicului, va fi nevoie de o intervenție pe lângă Roma.

Se pare însă, că nu-i în intenția puterilor de a da eventualei lor intervenții un caracter preventiv.

Italianii și ziaristii străini.

Tripolis. — Agentia Stefani află, că generalul Caneva, după ce a constatat, că ziarul englez „Daily May”, a publicat în numerile sale din 2 și 7 curent fotografii și știri false în scop de a face să se îndoiește zvonurile despre pretențiile atrocity făptuite de italieni și de calomnia acțiunea lor militară a retras carta de autorizare autorului acestei corespondențe.

Svonuri de pace.

Bologna. — „Resto del Carlino”, anunță din Roma, că acolo circulă svonul despre o apropiată restabilire a păcii.

Pare că Turcia ar ceda presiunii Angliei în această privință.

Ca un simptom de pace e indicat faptul că Poarta comunică pentru prima oară în mod oficial știrea despre o victorie a italienilor, anume despre lupta dela 10 noemvrie.

În aceea zi au fost învinse trupele turco-arabe unite.

Se crede, că Turcia vrea să pregătească opinia publică cu privire la tratativele de pace, pe baza recunoașterii pierderii Tripolisului și a Cyrenaiceii.

Aviatoare pe câmpul de luptă.

Petersburg. — În zilele acestea tânăra prințesă Sachowskoi, care acum câteva zile a obținut diploma de aviatoare, va pleca la Tripolis, unde va lua cu ea în aeroplan un bersaglier, ca din înălțime să asvârle bombe asupra dușmanului.

— Știu, a spus, că în sborul acesta voi muri, dar înainte de moarte voiesc să fac bine.

Exemplul ei va fi urmat de mai multe membre din aristocrația înaltă.

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui**

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singuratică, în prețul de fabrică.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

Viena

— 17 nov. n.

Apariții bolnave și crize în parlamentul austriac. — Știri și păreri aventurioase.

Noul ministru Stürgkh e abia de două săptămâni în funcție și presa a și început a colporta știri neliniștitoare despre o criză iminentă a acestui guvern. În relațiile noastre parlamentare nu se poate introduce stabilitatea, situația mereu periclitată a factorilor conducători nu mai ia sfârșit, iar o limpezire a acestei situații, așteptată de atâta amar de vreme, întârzie. Cauza principală a acestor apariții trebuie să o căutăm în faptul, că între deputații noștri se află și azi un număr considerabil de politicieni, cari se cred chemați să joace roluri de conducători, dând astfel naștere unui proces de fermentație continuă, care abia cu împlinirea tuturor poftelor ar putea lua sfârșit. Privit din punct de vedere curat omenesc, se pare prea firesc, ca toți acei deputați, cari — de nu altfel, cel puțin în cugetul lor propriu — trec de candidații la fotoliu ministerial, să fie contrari, declarați ori nedeclarați, ai tuturor guvernelor ce se succed. E natural apoi ca aceștia să poarte un interes deosebit și să tindă mereu la reconstruirea guvernului, deschizându-și astfel posibilitatea ca înșiși să se așeze în fotoliile ministeriale văduvite.

Având în vedere situația precară, ce neconținut i-se creiază vieții parlamentare în urma acestor elemente nemulțumite, au venit „răutăcioșii” cu propunerea să se reconstruiască mereu înainte, până ce nu vor ajunge toți membrii parlamentului la titlul mult dorit de excelență și la pensiile miniștrilor ahtiate peste măsură. S'ar înlătura — zic „răutăcioșii” noștri — ca prin vrajă primejdiile multe, ce rezultă din nemulțumirea acelor elemente, cari nu doresc mai mult, decât să facă o săritură de pe scaunul de deputat pe fotoliul mai comod ministerial.

De fapt, o mare parte a cauzelor situației precare din parlament se reduc la intrigile, ce pornesc dela personalitățile, cari se simțesc împiedecate în cariera lor de oricare guvern care se află la putere.

Eșecul silințelor multiple de a consolida referințele noastre parlamentare, în cea mai mare parte se poate atribui atitudinii iresponsabile a unei mulțimi mari de ziare, cari fără să urmărească de altfel scopuri politice — colportează zi de zi cele mai șuchiate știri, speiriind lumea cu crizele lor închisite. O fac aceasta numai din dorul de a vâna senzații, dar cu toate acestea partidele politice se lasă mult influențate de astfel de știri neliniștitoare, cari au darul să tulbure și mai mult situația și să amâne ad calendas graecas înțelegerea mult dorită pentru sanarea vieții parlamentare.

De bună seamă nu se poate tăgădui, că poziția actualului ministru — cu toate că abia are o viață de 14 zile — nu e de invidiat. Cabinetul Stürgkh e împovărat din tot începutul cu o serie întreagă de chestiuni, a căror deslegare e împreunată cu greutate extraordinare.

Înainte de toate se reclamă dela noul ministru, să-și însușească punctul de vedere al guvernului trecut în chestia scumpirii traiului. În declarația ce a făcut-o marți, contele Stürgkh a accentuat că e absolut imposibil să deschidă granițele pentru importul cărnei din Argentina fără învoierea guvernului unguresc și să înlătore astfel lipsa simțitoare a cărnii. Și-a încheiat vorbirea cu asigurarea peremptorie, că e eschisă posibilitatea de a executa o hotărâre a parlamentului, dacă acesta stă în contradicție cu punctul de vedere al guvernului. Îndeosebi tonul, în care a făcut această declarație, a provocat mare nemulțumire în șirul deputaților și acestei nemulțumiri față de guvernul actual i-s'a și dat îndată expresie prin diferite protestări venite de pe băncile deputaților.

Cu chestia scumpirii alimentelor stă în legătură strânsă chestia îmbunătățirii salarelor funcționarilor de stat. În chestia aceasta încă se află guvernul în vădită contradicție cu parlamentul, deoarece acesta consideră de neindestulitoare îmbunătățirile propuse și afară de aceea refuză de a vota impozite noi pentru acoperirea cheltuielilor împreunate cu ridicarea puterii navale. Pe de altă

parte ministrul-președinte declară în conțelegere cu ministrul de finanțe, că orice bunăvoință față de funcționarii de stat e exclusă, cât timp nu se vor fi încuviințat celelalte cheltuieli bugetare necesare. Până atunci — zice Stürgkh — nu poate fi vorba de ridicarea salarelor și de eliberarea sumei puse în vedere în scopul acesta. Și fiindcă aproape toate partidele și-au luat obligamente față de funcționari promițându-le că vor pași cu toată energia pentru îmbunătățirea sorții lor cerând regularea salarelor, se văd constrânși între astfel de împrejurări — dacă guvernul va perzista în atitudinea lui de până acum — să ia poziție ostilă față de ministerul actual.

Vedem așadar, că și în parlamentul actual avem material explosiv din belșug și ne dăm bine seama că absolut nu e nevoie de contraste prea mari, pentru că și fără de acestea poate ajunge din nou viața parlamentară la o dezvoltare critică. Nu este deci deloc neîntemeiată judecarea pesimistă a situației politice interne, cu toate că abia au trecut două săptămâni dela schimbarea cabinetului.

Dacă lucrurile se dezvoltă și mai departe tot așa ca și până acum, atunci ca „ultima ratio” nu rămâne alta de făcut, decât aplicarea §-lui 14, la care își ia refugiul, în cazuri extreme, guvernul austriac. Timpul, ce-l mai avem până la sărbătorile Crăciunului, ar fi chiar îndestulitor pentru rezolvirea bugetului, dar totuși ne temem, în urma împrejurărilor nefavorabile, că nu vor ajunge părinții patriei să rezolve problema aceasta, atât de necesară pentru mersul regulat al mașinării statului.

Întâmplările zilelor din urmă, iar pe de altă parte reminiscențele trecutului politic al actualului ministru președinte, dau ansă la colportarea unor vești, în mare parte aventurioase, și la cele mai curioase combinații asupra intențiilor guvernului. Ne aducem aminte de rolul contelui Stürgkh în parlamentul curial de odinioară. Ne aducem aminte că el era unul dintre cei mai înverșunați contrari ai reformei electorale, anume ai votului universal, convingere, căreia i-a dat de repetite ori expresie chiar și mai târziu, în primul „parlament al poporului”. Având în vedere această intenție scoasă în evidență, se presupune despre ministrul președinte, că nu are intenția să guverneze prin parlament, ci caută mai mult un pretext de a putea ajurna camera, ca apoi prin §. 14 să poată guverna și dispune în dragă voie.

Combinația fantazistă a ziarului Zeit din Viena, că ministrul președinte ar intenționa prin aplicarea §. 14 să activeze proiectele militare se înțelege nu poate fi luată în serios, tocmai așa nici provocarea numitului ziar, de a lupta din răsuputeri pentru împedecarea acestei volnicii deja în ședintele delegațiilor din săptămâna viitoare. Nu putem spune alta, decât să repetăm, că situația politică e foarte încurcată și nu e nevoie ca prin apucături meșteșugite să mai agravăm situația.

Anstriaucus.

Foloasele tovărășiilor gospodărești

— Conferință ocazională.* —

Frați români, această adunare, nu este ca acele adunări, care sunt alcătuite din oameni *aduși* cu sila sau plățiți.

Astăzi nu vreau să vorbesc alegătorilor, nici cetățenilor, nu vorbesc unora în paguba altora, ci vorbesc în folosul tuturor, nepăgubind pe nimeni.

Mă bucur nemărginit de tare, că vă văd într'un număr destul de mare, la această adunare a lumii.

Îndrăzneala dv. a fost mare de tot, când v'ați dat osteneala să veniți aici, fiindcă știați mai dinainte, că la o adunare ca asta, nu vi se va da *nici paprică, nici răchie*, și totuși ați venit.

Să vă fie spre cinste, iar urmașilor dv., drept o pildă vie frumoasă.

Eu sunt un vestitor nou pentru dv., vin să vă vestesc calea cea nouă în numele dorului de mai spre bine și dacă nu 's un cuvântător deosebit, cel puțin vă rog să vă mângâiați cu aceea, că nu pot să vă mint, fiindcă n'am învățat să mint.

Am auzit, nu de mult, o vorbă dureroasă

Ținută în 15 aug. 1911, în adunarea gen. a despărț. Oravița al Asociației Astra, pe seama poporului în Vrani, (Bănat).

pentru noi românii, că la ce ne trebuie conferințe pentru popor.

Vă voi lămuri ca nici în cel mai necredincios, să nu rămână pic de îndoială.

Puterea cuvântului e neasemuit de mare. Puterea aceasta ne este dată, ca să ne împărțăm unul altuia gândurile, ca așa să ne înțelegem mai bine, iar înțelegându-ne mai bine, să și trăim mai bine.

Noi românii, trăim zile de tot triste. Cei mai mulți dintre noi nu știu să scrie și să citească. Iată o pedecă, care ne oprește să ținem pas cu alte popoare. De înaintat însă, trebuie să înaintăm, căci orice poticnire e o pierdere. Ce e de făcut atunci? Luăm în ajutor puterea cuvântului prin conferințe, așa că ceea ce nu poate să facă ziarul și cartea, înțregește cuvântul viu. Vedeți așadar, de ce mare folos sunt conferințele. Să le cereți cât de des. Nici pe vremea apostolilor, nu era scrisul și cititul răspândit, cu toate acestea cine nu știe cât de puternic s'a întins legea creștină. Puterea cuvântului a fost, care a săvârșit minunea asta.

Au fost numai 12 apostoli ai Mântuitorului lumii și au biruit. Au biruit, fiindcă din zorile zilei până în neagra noapte, colindau pe jos, fără popasuri lungi, ținuturi întregi, având credință și ducând o credință, din casă în casă, din colibă în cea mai de rând colibă, aplecând urechea la toate durerile, pipăind rănile de aproape. Graiul le era pe înțelesul tuturor și potrivit tuturor.

Și noi am venit azi la d-voastră, în numele asociației Astra, tot ca niște apostoli, însă ai re-deșteptării și îndrumării neamului. Am venit să vă aducem *cuvântul luminii celei adevărate*, fără să vă cerem vr'o plată sau răsplată cât de mică. Ascultați-l și apoi străduiți-vă cu noi împreună, ca prin noi înșine să ridicăm țărâtimea noastră, prea trudită, prea nebăgată în seamă, — și ne pare rău, că n'a fost de mai demult băgată în seamă, — cu toate că ea ne hrănește, și numai ea pe noi pe toți.

Vorbă în veci sfântă. Țărâtimea este temelie neamului nostru. Ea ne-a păstrat tot ce avem astăzi mai scump pe lume, de aceea noi pentru ea luptăm și cu ea luptăm, ca să facem dintr'ansa adevărata și cinstita *sămănătoare* a culturii naționale.

Astăzi așadar, când mi-e dat să vorbesc dupăcum mă îndeamnă inima și mintea, vă rog pe toți, cari mă ascultați, dacă socotiți că vă vorbesc dela frate român la frate român și pentru binele neamului românesc, să țineți socoteală despre ceea ce vă voi spune, că vă va fi de folos.

Scopul cuvântării mele este să vă arăt:

Foloasele tovărășiilor gospodărești.

Dragii mei!

Când stau și trag cu urechea, n'aud jur-impur, decât vaiete și plânsete, fie românul nostru om cu stare sau fie el nevoiaș.

Și de ce?

Fiindcă nu știe să trăiască.

Cum, el nu știe să trăiască? Văd în ochii d-voastră cum mă întrebați mirați.

Ei da, nu știe să trăiască, după *cerințele vremii de acum*.

Astăzi țărâtimea nu poate să mai fie ca cea de pe vremuri. Atunci putea să trăiască chiar și fără să știe scrie și citi. Acum însă e prea puțin să știe numai să scrie și să citească. Și în plugărie orice pas înainte e o luptă cu o mulțime de întrecători. Așa că cel mai tare în privința învățării plugărești va învinge și va trage foloasele. „Ai carte, ai parte; n'ai carte, n'ai parte”, aceste vorbe înțelepte se potrivesc astăzi de minune și pentru ramura plugăriei.

Trăian Țăranu.

(Sfârșitul în nrul viitor).

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

— A R A D —

Și-a transpus locuința în strada Deák Ferenc Nr. 35. (Librăria diecezană).

Consultațiuni: 8—10 ore a. m. și 2—4 ore p. m.

Litere — Arte — Științe

SOCIALIȘTI.

*S'a strîns o ceată zdrențuroasă
In jurul unui samovar,
Și proletar cu proletar
Grădesc de-o lume mai frumoasă.*

*„Pe unde-o fi?... Se 'ntreabă 'nvînșii
De 'ndurerări. Nu-i nicăieri...
Și ei nu văd, în năluciri,
Că lumea asta...s singuri dînșii.*

Alex. St. Vernescu.

Traducătorii lui Eminescu

de Ioan Scurtu

Genialul maestru și-a făcut de mult intrarea triumfătoare în literatura universală, ale cărei porți se deschid întotdeauna unor poezi și cugetători ca Eminescu. Poeziile lui au fost traduse cu pricepere și admirație, în nemțește, franțuzește, ungurește. Studii elogioase s'au publicat, în aceste limbi, despre opera celui mai mare artist al graiului românesc.

În limba germană s'au tradus cele mai multe și cele mai frumoase poezii ale lui Eminescu.

Numeroși traducători, români și germani, au fost atrași de concepția universală a geniului eminescian și de unele înrudiri ale poetului și filosofiei germane. Cunoscător perfect al limbii și culturii germane, ca unul ce-și făcuse studiile la Cernăuți, Viena și Berlin, Eminescu trebuia să îndrepte asupra-și luarea aminte a germanilor.

Carmen Sylva, glorioasa regină-poetă, este cea dintâi care a câștigat poetului un drept la cetățenia literară germană.

În colaborare cu d-na Mite Kremnitz, Carmen Sylva a publicat, la Bonn, chiar în anul morții lui Eminescu, un volum splendid de traduceri din poeziile lui Alexandri, Eminescu, Bolintineanu și alți câțiva. Opera lui Eminescu este reprezentată prin următoarele poezii: Crăiasa din povești, Singurătate, Povestea codrului, Somnoroase păsărele, Peste vârfuri, La steaua, Atât de fragedă, Când amintirile, câteva Sonete, Dorința, De câte ori iubit-o, Despărțire, Melancolie, Ce te legeni codrule, Revădere, O! mamă, O! rămâi, Pe aceiaș ulicioară, Freamăt de codru, Rugăciunea unui dac, Lacul, Luceafărul, Scrisoarea I și II, Strigoii.

Într-o mare antologie germană a poezilor pesimiști din toate literaturile — „Stimmen des Weltleids“. Leipzig — găsim și Scrisoarea I. a lui Eminescu, în traducerea d-nei Mite Kremnitz, prietenă și admiratoare a poetului.

D-na dr. IohannaMinckwitz, fosta soție a d-lui Al. Philippide, savantul profesor dela Iași, a tradus deasemenea mai multe poezii ale lui Eminescu în nemțește, publicându-le în revista „Arhiva“ dela Iași (1894 și 1895) sau în reviste străine, unde a tipărit și articole entuziaste asupra personalității poetului.

D. Em. Grigorovitz, apreciatul nuvelist bucovinean, a publicat și dânsul un mic volum german de poezii ale lui Eminescu.

În nemțește au mai tradus poezii și proză literară din operele lui Eminescu următorii: dr. A. Franken (revista „Romänische Revue“, 1892), L. von Fischer, aceiași revistă, 1889, S. Dische, aceiași revistă, 1891, regretatul profesor Rudow, bărbatul poetei Lucreția Suciu (Geschichte des rumänischen Schrifttums, 1892), O. Neuscholtz. (Das litterarische Rumänien, 1889), N. Al. Daniel, aceiași revistă. I. Bettelheim (Der Bukarester Salon, 1803), regretatul profesor bucureștean F. Bergamenter (Vaterländische Gedichte, 1900).

O distinsă doamnă din societatea românească ardeleană, artistă foarte bine cunoscută, a tradus, din cea mai curată admirație pentru Eminescu, aproape toate poeziile lui, dar nu le-a publicat încă.

Am avut prilejul fericit, să citesc în manuscris aceste traduceri și am rămas uimit de frumusețea lor. Traducătoarea a dorit să pă-

streze discreția asupra numelui d-sale, dar o rog și pe această cale a-și publica opera. Sunt convins că ar fi primită cu cea mai vie simpatie de germani și cu recunoștința cuvenită de românii cunoscători ai limbei germane.

Cred că ministerul nostru de instrucție ar îndeplini un act de pietate față de memoria lui Eminescu dacă s'ar hotări să editeze această carte, rolul unei munci îndelungate și unui talent superior.

Tânărul și regretatul poet bucovinean Adrian Forgaci mi-a trimis, acum câțiva ani, o seamă de traduceri bunișoare din poeziile lui Eminescu. Un fost elev al Seminarului român din Lipsca, studentul Kurt Hetzer, prieten al meu, din anii de studiu, a încercat și a izbutit de asemenea cu mai multe traduceri din opera poetului, pentru care avea o nemărginită admirație. Păcat că moartea timpurie l-a smuls și pe dânsul din mijlocul lucrării sale.

În 1903, d. V. Teconția, excelent cunoscător al limbei germane, a publicat, într'un volum traducerea mai multor poezii postume ale lui Eminescu. Din nenorocire, opera n'a găsit sprijinul meritat, așa că d. Teconția a trebuit să renunțe și la intenția d-sale de-a publica în nemțește un volum de poezii populare. Poate că astăzi, oameni mai înțelegători ar înlesni traducătorului reluarea lucrărilor sub auspiciile ministrului nostru de instrucție.

Acum câțiva ani, o doamnă profesoară din București a dat la iveală sub inițialele M. V., un volum de traduceri franceze din poeziile lui Eminescu, editat la Geneva și Paris. Traducerile sunt foarte conștiincioase, dar versurile nerimate fac să se peară mult din farmecul neîntrecutei armonii a poeziei eminesciane. Totuși trebuie să i-se recunoască traducătoarei meritul deosebit de-a fi pus la îndemâna cetitorilor francezi cele mai interesante creațiuni poetice ale lui Eminescu. Volumul cuprinde și prețioasele amintiri ale d-lui Al. Vlahtuță despre iubitul maestru.

De curând au apărut la Iași, într'un volum elegant, alte traduceri franțuzești, datorite unui discret sentiment de pietate atât față de traducător, mult regretatul profesor Al. Gr. Șuțu, cât și față de poet. Editorul acestei broșuri este d. Rudolf Șuțu, publicist și directorul Eforiei Sf. Spiridon.

D. A. D. Xenopol, prietenul și tovarășul lui Eminescu în zilele de glorie ale „Junimei literare“, face în prefața volumașului — „Quelques poésies de Mihail Eminesco, traduits en français par Al. Gr. Soutzo“ — următoarele juste aprecieri:

„Mihail Eminescu este de sigur cel mai mare poet român. De multeori s'au făcut încercări de traduceri din poeziile lui, dar dacă proverbul italian *traduttore-tradittor* este adevărat, el se potrivește mai cu seamă la Eminescu, limba în care și-a turnat sufletul fiind una din cele mai colorate și din cele mai armonioase.

„Regretatul meu coleg și prieten, profesorul Al. Șuțu, profund cunoscător al limbei românești și franceze, stăpân pe-o înaltă cultură clasică a tâlmăcit în franțuzește câteva din poeziile sale. Acela care le va citi, va regreta neapărat că fericitul interpret al marelui poet român nu și-a putut continua opera“.

Intr'adevăr, traduceri ale lui Al. Gr. Șuțu sunt cele mai fericite tâlmăciri ale geniului eminescian pentru cetitorii francezi. Cu grija și dragostea artistului născut și admiratorului pătrunzător, traducătorul a izbutit să prindă și să redea întreg cuprinsul original și deplina strălucire a formei operelor lui Eminescu, în câteva din bucățile alese.

Reproducem ca model traducerea clasicului Sonet al Venției:

De Venise la vie est éteinte a jamais,
Plus de fêtes de nuit, plus de chants d'allégresse;
Aux escaliers de marbre, aux frontons des palais
La blanche lune envoie une pale caresse.

Okéanos gémit le long de tristes quais,
Lui seul ayant toujours l'éternelle jeunesse

Sa douce fiancée a vécu désormais
Et, contre de vieux murs, il se heurte en détresse.

Ainsi qu'au champ des morts sinistre est son silence
Pontife survivant des beaux jours d'autrefois.
Saint Marc, luqubrement, sonne l'heure aux beffrois.

Avec un glas profond et tombant en cadence,
De son ton de Sibylle il dit bien doucement:
„Un mort ne revient pas. C'est fini, belle enfant!“

Volumașul mai cuprinde, în text paralel, francez și românesc, poeziile: Despărțire, Doina, O Mamă, La steaua, Somnoroase păsărele.

Se vede intenția autorului de a găsi, pentru fiecare gen specific al poeziei eminesciane cea mai nobilă haină, cea mai plastică interpretare franceză.

În unele traduceri, ca de-o pildă în Doina, aproape intraductibilă, Al. Gr. Șuțu are succese de forță, pe cari nu le poți îndeajuns aprecia.

Oricine va ști să prețuiască după merit aceste veritabile giuvaere în arta traducerii, va rămâne cu regretul, că soarta n'a îngăduit lui Al. Gr. Șuțu a-și îmbogăți opera. Am fi avut cea mai credincioasă interpretare franceză a poeziilor lui Eminescu.

Teatrul Național

„Omul de altă-dată“

De G. de Porto-Riche.

În sfârșit, s'a jucat și la Teatrul Național această proaspătă operă a lui Porto-Riche, care a făcut destul zgomot în lumea teatrală din Franța, nu atât prin valoarea ei dramatică, cât prin îndelungata ei confecționare și prin problema, destul de atrăgătoare pentru public, a senzualismului omnesc, dacă nu tot atât pentru senzualismul însuși, fără problemă...

Din primele scene „Omul de altă-dată“ se dovedește o piesă *lucrată*, migălos *lucrată*, dar nu în înțeles dramatic. Autorul, obsedat de farmecul unor adevăruri psihologice a unor scânteeri poetice, în cele dintâi patru acte ne dă impresia unui roman psihologic sentimental. În piesa aceasta e mai mult țesătură decât umezeală. Preocupat de finețea și bogăția podoabelor celei dintâi, a lipsit piesa de trăinicia și viața dramatică. Pentru a stărni și pregăti conflictul dramatic în lumea unor suflete bolnăvicioase și senzuale, patru acte dearândul, autorul ne trece în revistă mărunțișurile vieții de interior ale familiei patronului unei case de editură, trecutul lui de aventuri amoroase, de chin și resemnare a soției împătimit în iubirea ei, și viața unui suflet bolnăvicios și romantic, moștenind sentimentalism bolnăvicios dela mamă și senzualism impetuos dela tatăl: copilul lor de 16 ani, Augustin. Are foarte mult răgaz pentru toate, Porto-Riche. Pornit la drum, el nu se preocupă atât de țintă și de economia de timp. De dragul priveliștilor ia potecile cele mai întortocheate și când ai crede că a prins să înainteze cu pași rezezi, se oprește și contemplă... Intreagă piesa îți face impresia unui mare tablou-peisaj, care se distinge mai mult prin execuția ireproșabilă a diferitelor părți decât prin calitățile cari dau unitate operei de artă. Patru acte constituie o lungă pregătire. Sunt prea puține date și prea multe se pregătesc pe scenă. Ne este dată necredința de odinioară a sotului — și, par'că spre a mai împovăra încă acțiunea, care lipsește prin însăși construcția piesei, restriștile acelei necredințe își cer din vreme în vreme partea lor în amintire.

Fără îndoială, că și trebuința de a prezenta spectatorului o evoluție a sufletului tânăr spre o iubire în forma ei pătimașă bolnăvicioasă, cerea scene multe.

Pe tânărul Augustin (prea tânăr și chiar prea puțin *dramatic* pentru o iubire așa de grozavă) trebuie să-l vedem pasionat pentru lecturi ca „Romeo și Julietta“ lui Shakespeare, apoi inițiindu-se, prin părinți ca și prin intuiție proprie, asupra fiurilor inimii. E destul să apară în această familie, înseninată prin retragere și muncă, o pariziană prin toată înfățișarea și sufletul ei, ca să

se sucească imediat mintea tatălui și să rănească în el *omul de altă-dată*, să înceapă tortura pentru soție. Iar Romeo cel de 16 ani să găsească în cocheta d-nă Allain, cu toată vârsta ei, o Juliettă cel puțin egală cu a lui Shakespeare. În tată se ivește un rival, iar în mamă o tovarășă de suferințe.

Femeea, însă, deși iubește pe gingașul Augustin, nu poate prețui decât pe Michel Fontanet, tatăl. Mama este întărită în suferința ei prin datoria ce are a-și apăra copilul de o nenorocire, și, deși cere concursul străinei și rivalei și chiar al soțului, nenorocirea se întâmplă: băiatul se sinucide.

Actul al 5-lea și cel din urmă cuprinde scene de o mare putere dramatică, iar acțiunea înaintează viforos, ca și un călător care a omorât vremea pe drum și sub amenințarea unei furtuni, aleargă spre țință... Piesa lui Porto-Riche, e *dramatică* — și trăiește — prin actul al 5-lea — și, pentru acest act, spectatorii urmăresc cu răbdare primele patru acte nedramatice, neteatrale, dar literare în toată puterea cuvântului. În ele, ca și în cel final de altfel, fineța și scânteerea de spirit se întrec cu frumusețea de stil, la fiecare pas.

Spre a desvolta această teză destul de grea autorul a fost nevoit să prezinte raporturi neobice-nuite între părinte și fiu, o concepție deosebită în ce privește pudicitatea din zorii celei dintâi vârste a iubirii: stări neobice-nuite, forțate.

În afară de aceasta, *omul de altă-dată* aduce spectatorilor teatrului național moravuri pariziene prea de astăzi.

Dialogul între Michel Fontanet și d-na Allain e adese-ori prea decoltat, ba însuși Fontanet, — băiatul ne apare uneori mai mult decât o victimă a romanelor sentimentale, țesute pe inspirația iubirii „ideale”; par'că ar vrea să fie bărbat și se aruncă în partea tatălui.

Și totuși piesa lui Porto-Riche până acum place la București; o fi plăcând tot pentru motivul care o face plăcută atâtor parizieni, dar și pentru motivele cari o fac apreciată de alți parizieni: temeurile sufletesti pe cari se ridică toată construcția ei și cari sunt ademenitoare pentru sufletul societății noastre moderne; place apoi pentru bogăția literară a întregului, ca și pentru valoarea dramatică a unor părți ale ei.

Ar fi de prisos să arăt în ce chip artiștii primei scene românești au dat și acestei piese o interpretare excelentă: d. Demetriad în rolul lui Michel Fontanet, d-na Demetriad, în rolul soției, d-șoara Macri, un ireproșabil Augustin, une ori chiar prea feminin... d. Linescu, demn de admirat și în acest bătrân al său (socru lui Fontanet) apoi d-na Brăneanu și d-șoara Zimniceanu în roluri mai puțin însemnate.

Traducerea e făcută, într-o frumoasă românească, de d. Al. Brătescu-Voinești.

R. Clifec.

Scene de vânatoare

— Coliba ciobanului —

de Const. A. Glulescu.

Cam la vre-o doi kilometri de satul Căscioare, în apropiere de piscul zis al „Nanciului”, tocmai sub poalele pădurei, stă ghemuită Coliba Ciobanului.

Bălării mari de cucută și măsălarită îi astupă intrarea; iar din gardul împrejmuit de altă-dată nu a mai rămas de cât stâlpii dela poartă, mucegăiți și scobiți de vremuri grele. Cum stau aplecați unul în dreapta iar altul în stânga, par două sentinele ce păzesc comoara unui castel.

Acoperișul de blane, pe care a rămas mușchiul verde, abia se mai ține în partea din spate răsărit, pe când în dos, aproape de coșul săbit și năruit de ploaie, blanele s'au desprins una câte una.

Pe vremuri ce nu se mai țin minte, această colibă era locuită pe timpul iernii de ciobani coboriți din munte și ierniați pe moșia Boicescului,

unde găseau hrană indestulitoare pentru turmele lor.

Căți-va ani în șir, moșia fu arendată unui grec hrăpăreț, care globea patru sate învecinate, și care băga groază în locuitori.

Ii mersese vestea greului de om rău, până departe sub poalele munților; așa că ciobanii aflând de fama lui nu au mai coborât cu turmele în aceste locuri, ci și-au căutat norocul în altă parte.

De atunci coliba pitită sub poalele pădurei a rămas pustie. Doar pasările de noapte de-i mai înviază împrejurimile prin țipetele lor; iar pe timpul iernei, vulpile codace de-i mai deșteaptă pustietățile venind să scobească după șoarecii, prăsiți nevoie mare, pe sub căpșele de fân putregăit.

Din acele vremuri depărtate această căsuță părăsită poartă numele de „Coliba Ciobanului”. Călătorii, cari trec pe drumul mare, își fac cruce privind-o, și spun că în apusul soarelui, ori răsăritul lunii, stafile negre joacă în pod hora ielilor, până aproape de cântatul cocoșilor, când totul intră iar în liniștea ce domină împrejurimile...

*

Mai erau două ceasuri până 'n seară când am ajuns la piscul „Nanciului”. Ploase de curând, și pământul se înmuia de abinele. Roua de pe frunze și ierburile sclipea în razele argintii, iar soarele lucea sus ca un glob în flacări potolite. Miros de iarbă necoaptă și de pământ umed îmbălsăma aerul. Păsările mai vioaie ca de obicei se alungau prin ramuri. Presuri gulerate cântau prin mărăcinișuri; iar ciocărlile neastâmpărate se ridicau cântând tocmai sus, pe sub norul călător, ca mai în urmă să cadă ca un glonț în porumbiștea verde, ce-și clătina foile, ca o mare legănată de valuri.

Ajuns în marginea unui lan de secară din dunga pădurei, dedei drumul câinelui de vânatoare. Ca o săgeată trecu prin lanul verde și se pierdu în negura tufarului.

Nu trecu vreme nici cât ai scăpăra în amnar și câinele îmi dete de veste să fiu gata. Ceva mai târziu, un chelălăit plângător îmi spuse că vânatul e aproape de el. Alergai la o ocolitură de drum ce urca la marginea pădurei, dar ajunsei prea târziu. Tocmai departe, zării în gura unei vâlcele o vulpe ce se asmuțea în sărituri mari, ca să scurteze drumul ce ducea la vizuini. Coborii în cotitura vâlcele și m'ășezai pe un trunchi de stejar, așteptând întoarcerea vânatului la urmă.

Glasul câinelui se auzea din ce în ce mai nelămurit, până ce trecând dealul, îl topi depărtarea.

Soarele scăpătase într'un nour de flacări. Treptat, treptat, liniștea cobora de sus. Un vâl de ceață alburiu încingea pădurea ca un brâu. Codrul se întuneca din ce în ce, și tot mai nelămurite se îmbrăcau zările în zăbunul serei.

Văzând că mă prinde noaptea prin pădure, pornii încet pe drumul ce cobora la coliba ciobanului. Urechea îmi era ațintită în negurile codrului, de unde așteptam să-mi trimeată depărtările glasul câinelui.

Apropiam de colibă când vulpea se întoarse la urmă. Câinele țipa tot mai rar și tot mai aproape; iar eu unde eram! Strigai atunci cu cornul ca să-i dau de veste că am plecat, și pornii iar la drum. Ecol se plimbă din vâlcea în vâlcea trezind depărtările.

Cum priveam în zare, mi se păru deodată că o umbră se mișcă în colțul colibe. Mă opresc locului, și fac mâna streșină ca să văd mai bine. Într'adevăr în colțul din dreapta, părea că se desprinde o formă nedeslușită. Prind arma repede, ridic cocoșul și pornesc înainte cu pași mărunți, aplecându-mă tiptil, tiptil, ca să nu fiu simțit. Ca la vre-o sută de pași mă opresc și ascult. Mi se deslușea un scâncit ca de câine legat. Inima mi se sbătea să-mi sfărâme pieptul și tremuram ca prins de friguri.

Deodată îmi veni în minte legende cu stafile, și-mi zisei: Nu o fi într'adevăr? Mi se părea atunci că forma aceea nedeslușită crește, crește cât o căpșă, mai în urmă cât o șură de fân, și se întinde spre mine, năpădindu-mă. Mai făcui vre-o căți-va

pași și mă oprii iar. Tocmai atunci mă întâmpină câinele. Dar cum fusei luat fără veste, un junghiu îmi tăie deodată pieptul. După ce se gudură puțin în jurul meu certându-mă că nu am fost vrednic ca el, se apropie de colibă lătrând nervos. La un moment tăcu, și îl zării pe mijlocul drumului alunecând ca un ghem negru.

Atunci prinsei curaj și strigai tare: — Cine-i acolo? Mi se răspunse cu un glas plângător.

— Eu sunt.

— Cine ești tu?

— Eu, Nuța.

— Care Nuța?

— Ei, Nuța dela Curte.

— Mă dusei mai aproape, și în adevăr găsesc rezemată de colțul colibe o fetiță ca de șase ani, pe care o cunoaștem dela curtea boerească din Căscioare. Veni lângă mine și îmi zise:

— Am greșit de am adormit. Am pierdut găștile și mă bate la curte cocoana, dacă mă duc fără ele.

Mi s'a făcut milă de ea și i-am zis:

— Haide cu mine. Nuțo, te scap eu. N'are să-ți facă nimeni nimic. Pornirăm încet pe drum.

Departa pe șoseaua satului treceau carele cu poveri. Glasuri blajine se lămurau, îndemnând boii la drum. Vălul nopții îmbrăcase zarea topind colnicele și fâgășele într'o mare de întunec. Stelele ardeau în adâncuri ca o spuză de lumină; iar dintre vârfulurile ațipite colo în zare, se ridica luna, ca un cap de fecioară bălaie.

Era clipa când stafile negre jucau hora ielilor, în podul Colibe Ciobanului.

O rază de lumină galbină venea dintr'un opăit dela curtea boerească, și tremura în depărtare, ca o undă de nădejde într'un suflet sbuciumat.

Cărți

Quelques poésies de Mihail Eminescu, traduite en français par *Al. Gr. Soutzo*. — (Câteva poezii, de Mihail Eminescu, traduse în franțuzește de *Al. Gr. Soutzo*.) Iași. 35 pagini. Prețul 1 leu. Cu câteva cuvinte drept prefață de *A. D. Xenopol*. — Această gingașă broșură cuprinde poeziile: Separation (Despărțire), L'Olifant d'Etienne le grand (Doina), Venise (sonetul: S'a stins vieța falnicei Veneții), O Mère... (O mamă, dulce mamă), Jusqu'à l'étoile... (La steaua care-a răsărit) și Petits oiseaux ensommeillés (Somnoroase păsările).

Desigur un francez citind aceste poezii va avea o palidă idee de marele farmec al versului genialului poet, dar oricine va fi surprins de splendidele imagini ce lasă să se întrevadă traducerea.

Pontife survivant de beaux jours d'autrefois
Saint Marc, lugubrement, sonne l'heure aux beffrois

Adică:

Preot rămas din a vechimei zile
Sau Marc sinistru miezul nopții bate,

aproape exact redă fondul și forma ideei.

Dar:

Un mort ne revieut pas. C'est fini, belle enfant!

e imposibil să redea pe

„Nu 'nvie morții — e 'nzadar copile!”

Separation, capătă în întregime un motiv artistic propriu traducătorului — și savurăm pe Separation nu ca traducere, ci ca o poezie aparte.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortizare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
∴ cele mai favorabile ∴

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală :

Quand pour un seul ruisseau succède l'onde à l'onde
Pourquoi cette constance aux regrets dans le monde!

redă perfect pe

Tot alte unde-i sună aceluiaș pîrău
La ce statornicia părerilor de rău...

Și totuș o altfel de melancolie ne în-
fășoară sufletul, citind traducerea, — și
poezia lui Eminescu, devine atunci și mai
sugestivă.

Intellectualii noștri cari cunosc limba
franceză, să nu pregete a-și procura cartea.

Calendare. Un necesar și bine îngrijit ca-
lendar pentru economi și plugari este „*Calendarul
nostru*” pe anul 1912, ce a apărut în Bistrița la
tipografia G. Mateiu. E un calendar complect, scris
pentru trebuințele și lipsele poporului român. Ar-
ticlele instructive, moralizatoare, educatoare, toate
informațiile de cari are lipsă poporul nostru în
vieța sa întovărășite de ilustrații frumoase, iată ce
afă plugarul în acest calendar pentru prețul de
60 fileri.

Istorie, economie, legumărit, stupărit, veteri-
nărie, lege, educație, morală, sfaturi practice, cru-
țare, despre bănci și împrumuturi, școala, lupta
împotriva relelor datini, beția, — toate au articole
bine scrise.

O recomandăm poporului cu căldură. Se poate
comanda dela: *Tipografia G. Mateiu, Beszterce.*

INFORMAȚIUNI

Arad, 18 noembrie n. 1911.

Mersul vremii

*Institutul metenrologic anunță urcarea în tem-
peratură și pe alocurea în părțile vestice ale țării
ploi.*

*Prognostic telegrafic: vreme moderată, pe alo-
curea la vest ploi.*

Temperatura la amiazi a fost de 4° C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11.73
„ „ maiu	„ —
Secară pe aprilie	„ 10.16
Cucuruz pe maiu	„ 8.38
Cucuruz pe Iulie	„ 8.44
Ovăs pe aprilie	„ 9.64

Rîsul

Printre toate funcțiunile fizicului omenesc, de a
mânca, umbla, juca, cânta, etcetera, se află și risul. E
dar ceva natural să rizi, e chiar o necesitate, ca și când
Dumnezeu, în lipsa altor mângăeri, pe cari nu 'șile-ar pu-
tea procura omul, i-a dat risul spre a-l mângăia de lun-
gile monotonii. N'a existat vre-odată în lume un om care
să nu fi ris măcar odată. Și chiar dacă ne-am închipui
că a existat vre-unul care să nu fi ris niciodată, atunci
totuși el a suris de multeori, sau în cazul cel mai prost a
rînjit adesea, ca fiarele sălbatice.

Ca să rizi însă trebuie să ai un motiv oarecare. To-
tuși ridem de multe ori fără nici un motiv, din instinct,
din fondul optimist ce-l avem în firea noastră, din bună
dispoziție. Bine înțeles însă că nu mult, așa în mod fugar.
Și acest rîs e foarte natural și simpatic.

Intr'o stare frumoasă sufletească, de câte ori nu ră-
mănem cu zîmbetul pe buze! Deasemenea e simpatic risul
manifestat într'o clipă de pricepere a unei nuanțe de spi-
rit. El însă nu e la timp și nu are rost, când ridem
așa de „fiece lucru în ori și ce împrejurare, după fiece
vorbă. Atunci risul nu mai e natural, e un rîs afectat,
care dovedește lipsa de bun simț, lipsa de gândire
și lipsa de pricepere. Risul sincer sau natural n'are
nevoe de educațiune, decât numai atunci când ar
produce tonuri disarmonice. Căci risul natural oricât de
vieu, de agomotos, e simpatic și adeseori el sună asemenea
unei note cu tril plină de dulceață și expansiune.

Ah, dar acei oameni cari cum te văd încep să ridă
și nu pot să-ți vorbească din cauza risului!

— Ha, ha, ce mai faci dragă?... ha, ha, eu, ha, ha,
ha, ha, nu te-am mai văzut ha ha ha, de mult ha ha ha.
Nici pe stradă ha ha ha, nici ha ha ha la cafenea hahaha,
parcă te-ai băgat ha ha ha în gaură ha ha ha de șarpe!
Ha ha ha ha ha ha ha...

Pas' să-i mai spui ce-ai făcut, trebuie să aștepti să se po-
tlească întâi din rîs, și dacă-ți perzi răbdarea să mai aș-
tepti și pleci, te petrece același ha ha ha...

— Te duci? Ha ha ha, salutare!, ha ha ha ha ha!...

S. M.

Sfințire de biserică. P. S. Sa d. episcop al
Aradului, Ioan I. Papp, pleacă mâine la Ravna pen-
tru a sfinți biserică nou zidită din localitate. De
aici, după ce va face mai multe vizitațiuni canonică,
descinde la Săturău, unde de asemenea va sfinți
biserică renovată, iar de acolo la Bontăști.

Suita P. S. Sale o vor forma, domnii R. Cio-
rogariu protosincol, dr. G. Ciuhandu referent și
Cornel Lazar diacon.

Din această cale obositoare se va reîntoarce
P. S. Sa abia marți seara.

„Flacăra”. În numărul 3 al excelen-
tei reviste literare „*Flacăra*”, de sub direc-
țiunea dlui C. Banu, d. Octavian Goga va
publica trei poezii. De asemenea, acest nu-
măr va mai cuprinde o convorbire cu ma-
rele prozator moldovean N. Gane, versuri
și proză semnate de d-nii D. Anghel, Cin-
cinat Pavelescu, I. Minulescu, D. Moldo-
veanu, C. Banu, P. Locusteanu, etc.

„*Flacăra*” se va afla de vânzare la
Librăria diecezană din Arad și la toate li-
brăriile românești din Ungaria.

Aviatorul Aurel Vlaicu a executat
joi un sbor frumos în fața ministrului de
războiu d. Filipescu, experimentând cu acest
prilej nouile helice, ce dau aeroplanului său
posibilitatea unei viteze mai mari.

Sănătatea d-lui Dimitrie Sturdza.
Correspondentul din Viena al unui ziar din
România a avut prilejul să vorbească cu un
medic dela sanatoriu din Erdloch, unde a
stat astăvară d. Dimitrie Sturdza, fostul șef
al partidului liberal.

Medicul i-a spus, că sănătatea dlui
Sturdza este perfectă din toate punctele
de vedere.

Fostul prim-ministru a fost obiectul de
admirație al tuturor, atât prin vastele sale
cunoștințe și prin marea experiență pe care
o dovedea în chestiunile cele mai variate,
cât și prin extraordinara sa putere de rez-
istență. Astfel d. Sturdza făcea plimbări
pe jos timp de trei ore, fără să obosească,
pe când tinerii cari îl însoțeau erau
sdrobiți.

Convorbirile cu d. Sturdza urmau asu-
pra oricărui subiect, numai asupra politi-
cei românești nu.

Această politică era *apriori* exclusă din
convorbiri.

Moștenitorul de tron german — pedepsit.
Ziarele berlineze scriu că moștenitorul german a
renunțat la vânătoarea organizată de prințul Ples
pe motivul, că serviciul nu i-ar permite a-
ceasta.

Felul cum moștenitorul își motivează absența
dela vânătoare nu corespunde adevărului. Adevă-
ratul motiv e pedeapsa de 30 zile arest de ca-
zarmă aplicată de împăratul pentru atitudinea sa
din Reichstag.

Cutremur de pământ. Eri seară s'a simțit
în sudul Germaniei, în Austria și Elveția un pu-
ternic cutremur de pământ. După însemnările ob-
servatorului din Budapesta cutremurul a durat 12
minute, dela ora 10 și 28 minute până la 10 și
40 minute.

Cutremurul s'a simțit și în Viena însă în a-
fară de o mică alarmare a locuitorilor alt efect
n'a avut.

Despre cutremur s'au trimis următoarele
știri:

Cutremurul de aseară s'a simțit în întreaga
Germanie de sud și de mijloc și în Elveția. În
teatrul din Stuttgart cutremurul a produs mare
panică printre ascultători, cari grăbindu-se a pă-
răsi sala în mare număr au fost grav răniți. În
Heidelberg șinile liniei ferate au fost atât de dete-
riorate încât circulația trenurilor a fost în-
treruptă.

În Frankfurt locuitorii speriați au fugit toți
din locuințe. Pereții caselor au crăpat în unele
locuri s'au dărâmat, hornurile în mare parte au
căzut. Oameni nu au fost primejduiți. Întreaga El-

veția a fost alarmată de cutremur. În teatrele din
Berna și Zürich s'a iscat o mare panică. Publicul
pierzându-și firea a năvălit afară pe ferești. Multe
femei au leșinat.

Cutremurul de eri a produs mari stricăciuni
vechiului castel al Hohenzollernilor. Multe statue
căzând s'au zdrobit, iar turnurile castelului au
crăpat.

Medicul pupăcios. Camera medicilor din
Brandenburg a desbătut mai zilele trecute un caz
toarte interesant.

Medicul dr. Gauer avuse ca pacientă o dom-
nișoară, fata lui Franz Gertrud. Sub durata trata-
mentului medicului și-a uitat de sine și a sărnat de
mai multeori fetița lui Gertrud.

Tatăl domnișoarei a înșinat pe medic la
camera medicilor. Juriul de onoare al medicilor l-a
pedepsit cu 300 coroane amendă și a propus ca-
merei, ca medicul înșinat să fie lipsit pe doi ani
de dreptul său pasiv și activ de alegător. Medicul
dr. Gauer a făcut recurs contra sentinței, camera
însă a primit sentința juriului cu motivarea, că
medicul și-a desonorat vocațiunea.

**Săptămâna de propagandă a „Bunilor Tem-
plieri”.** Pentru a face cunoscută în București ideea
de desăvârșită abținere dela băuturile alcoolice,
„*Ordinul Bunilor Templeri*” va ține, dela 6—13
nov. c. șezători populare antialcoolice, în diferitele
cartiere. Șezătorile vor începe la ora 8 și jumătate
seara, și pe lângă o conferință antialcoolică va fi
și o parte artistică-literară, la care se va declama,
cânta și ceti bucăți literare; de-asemeni se vor face
și proiecțiuni luminoase antialcoolice.

Șezătorile se vor ține după cum urmează:
Duminecă 6 nov. la școala de băeți „*Gen. N. Go-
lescu*”, str. Asilul de Noapte, când d. Traian G.
Stoenescu, avocat, va vorbi despre „*Un dușman al
muncitorilor: alcoolul*”; marți 8 c. la școala de
băeți „*Simion Marcovici*” (Str. Vineri) G. de Nord,
când d. Traian V. Țăranu, publicist va vorbi despre
„*Alcoolismul și scumpirea traiului*”; miercuri
9 l. c. la școala de băeți Aug. Treb. Laurian (Lu-
caci), când d. Emanoil Popescu, lic. în litere, va
vorbi despre „*Școala și Ordinul Bunilor Templeri*”;
joi, 10 c. la școala de băeți „*Enăchită Văcărescu*”
(Maidanul Dulapului), d. Șerban Vodă, când d. N.
Popovici va vorbi despre „*Creșterea copiilor și an-
tialcoolismul*”; Vineri 11 c. la școala de fete „*Gh.
Hell*”, str. Uranus-Dulgheri (Dealul Spirei), când d.
Nic. Ionescu, student, va vorbi despre: „*Să ne cu-
noaștem dușmanul: alcoolul*”; sâmbătă 12 c. la
școala de băeți „*Aron Florian*” (Tunari), str. Ro-
mană, când d. Traian V. Țăranu, publicist, va vorbi
despre: „*Cum izbutim împotriva alcoolismului: prin
cumpătare ori abținere?*”; iar duminică 13 c. la
Palatul Corporațiilor meseriașilor (str. Știrbei-Vodă
43), când d. Emanuel Popescu, lic. în litere, va
vorbi despre „*Lucrătorii și antialcoolismul*”. La
toate aceste șezători intrarea e liberă.

Cu prilejul acestei „*Săptămâni de propagandă*”
„*Ordinul*” face un călduros apel pentru contribuiri
cu orice sumă pentru „*Fondul de propagandă*”, ce
servește la tipărirea și împărțirea gratuit de foi de
propagandă și broșuri antialcoolice. Contribuirile,
precum și cererile de lămuriri și foi de propagandă
cu privire la „*Ordinul Bunilor Templeri*” se pot
adresa dlui Traian G. Stoenescu, avocat, str.
Bucur 10.

Concert în Budapesta. Corul bisericei orto-
doxe române din Budapesta aranjează la 25 noem-
vrie st. n. sub patronajul Ilustrității Sale domnului
dr. Iosif Gall, membru în camera magnaților Con-
cert urmat de dans în localitățile Casinei funcți-
onarilor (Budapesta, VIII., Eszterházy-u. 4.) Inceputul
concertului fix la orele 8 seara. Prețul de intrare:
Locul în șirul I. 1 cor.; în șirul II—IV. 5 coroane;
în șirul V—X. 4 cor.; dela șirul X. în sus 3 cor.
— Bilet de intrare: 2 cor.; bilet de dans 1 cor.
Venitul este destinat pentru sporirea fondului co-
rului. Contribuiri benevole se primesc cu mulțu-
mită pe adresa președintelui dr. *Liviu Lința*, ad-
vocat, (Budapesta, VIII., Hunyadi-utca nr. 15).

Programul: I. Vidu: „*Pui de lei*” cor mixt.
I. C. Iuga: a) „*Tu te duci 'bade sărace*” — G.
Dima: b) „*Ciobanul*”, cântate de d. *Cornel Olariu*,
stud. în med. cu acompaniamentul d-șoarei *Geor-
gina Roșu*, st. med. C. Porumbescu: „*Numele tău*”,
cor bărb. E. Carini: a) „*De ce plâng*”, — E. M.
Drossino: b) „*Te duci*”, cântate de d-șoara *Aurelia
Murariu*, cu acompaniamentul d-nei *Hortensia Bi-
răntiu*. P. de Sarazate: a) „*Melodie Roumaine*”. b)
„*Hora*” prelucrare, executate cu violina de d. *Mihai
Munteanu*, cu acompaniamentul dlui *Svetozăr Kre-*

sik, stud. iun. I. Vidu: „Dorul înstrăinatului“, cor bărb. Aimé Maillart: a) Arie aus der Oper „Das Glöckchen des Eremiten“, — G. Dima: b) „Mugur Mugurel“, cântate de d-șoara *Delia Plopu*, cu acompaniamentul doamnei *Gabriela Ionescu*. G. Dima: „Hora“, cor mixt, cu acompaniamentul d-nei *Hortensia Birdăuțiu*. Conducătorul corului: d. *Ioan Fira*, stud. med. În pauză d-șoara *Genia Munteanu* din Delinești va declama mai multe poezii de Cincinat Pavelescu.

Reuniunea română de cântări „Hilaria“ din Oradea-mare aranjază concert urmat de dans în 27 l. c., cu concursul d-șoarei *Melania Brândușan* și tenorului *Ioan Rădulescu*. — Inceputul la 8 ore seara. Prețul de intrare 10 cor., de familie și 4 cor. de persoană.

Cununii. Anunțăm cu plăcere cununia d-șoarei *Valeria Suci* (Abrud) cu d. *Andrei Moldovan* cand. de preot (Apold. Trapold) nou alesul preot al Hendorfului, care va avea loc în 6/19 noembrie a. c. în biserica gr. ort. din Abrud.

— D-șoara *Iosefina Detean* (Jucul-nobil) și d. *Aasile Rusu* (Dezmir) își va serba cununia în 21 noembrie, în biserica gr. cat. din Jucul-Nobil. Sincere felicitări.

Acordul franco-german. Vorbind la banchetul anual al comitetului republican pentru industrie și comerț, primul-ministru francez *Caillaux* a declarat că în negocierile urmate cu Germania guvernul a avut continua grijă să nu se aducă vre-o atingere demnității și onoarei Franței. Vom putea dovedi, în fața parlamentului, a zis primul-ministru, că transacția pe care am obținut-o salvând și asigurând pacea, a înlesnit în același timp și o soluțiune avantajoasă pentru ambele părți și că va permite Franței să-și întindă în toată siguranța pe pământul african un imperiu necontestat.

Arta în Germania. Un statistician a calculat, că în Germania s'a consumat în cursul anului 1910 literatură de colportaj și de calitate ordinară și proastă în suma de 60 milioane marce. Aceasta la poporul german, care are o literatură artistică foarte bogată și variată, care a crescut sub supravegherea unui număr extraordinar de pedagogi, și unde este în activitate o serie însemnată de societăți pentru popularizarea literaturii de valoare. Cum va fi acolo cu celelalte arte?..

Sfințirea bisericii, școlii și caselor parohiale gr.-ort. nouedificate din comuna Gernesig, se va săvârși duminică, în 30 nov. n. a. c., prin preon. domn *Nicolae Ivan*, asesor consist. După serviciul divin, banchet, iar seara producțiune teatrală-declamatorie urmată de dans, aranjată de tinerimea inteligentă din *Murăș-Oșorheiu* și jur. Taxa la banchet 4 cor. Venitul curat e destinat pentru școala din loc.

Telegrafia fără sârmă în România. Din *Văleni* se anunță, că d. lt. *Iarca* din București însoțit de cinci soldați și de englezul *Sadlia* dela fabrica *Marcony Wirdees Company*, au instalat ieri un post de telegrafie fără fir, aproape de gara *Vălenii de munte*, în vale, făcând mai multe exerciții de comunicare cu stația și în țară cu postul *Sinaia*.

Experiențele au răușit admirabil. S'au expedit mai multe telegrame, primindu-se răspunsuri dela *Sinaia* și *Constanța*. Peste câteva luni se va instala aci un post, ce va sta în legătură cu posturile similare din străinătate.

Agitația contra scumpirei berel. La 27 nov. are loc la *Viena* congresul restauratorilor austriaci. Comisiunea centrală a organizației restauratorilor cehi a hotărât ca o deputațiune monștră a congresului să se prezinte în parlament pentru a cere deputaților să protesteze contra proiectului de impozit prezentat de ministrul de finanțe, prin care se scumpește berea.

Pace pe insula Cretei. Din *Constantinopol* se anunță: Atitudinea grecilor pe insula *Cretei* în timpul din urmă e pasivă, așa că în *Turcia* a încetat boicotul contra grecilor. În cercuri politice se afirmă, că între *Grecia* și *Turcia* cu privire la insula *Creta* s'a stabilit un acord.

Mărioara Ventura — Nerone. Din *Paris* vine știrea, că joi, 3 noemvrie v. s'a jucat în ma-

tineu la *Odeon* piesa „*Britanicus*“ cu d-șoara *Mărioara Ventura* în rolul *Nerone*.

Inovația aceasta a directorului teatrului, se spune, a reușit foarte bine.

Jean Richepin la Budapesta. Celebrul scriitor francez, *Jean Richepin* membrul Academiei franceze a sosit la *Budapesta* pentru a ținea o conferință literară în casina *Jidanilor* din *Lipotváros*. Se înțelege, că de dragul unui onorar strălucit.

Păcăleala unui birjar. Un pungaș din *Budapesta* și-a pus într'o seară în cap să se plimbe cu trăsura fără parale. La un colț de stradă apoi o trăsură, se urcă într'ansa, se plimbă vre-o două-trei ore prin oraș și când i-se păru lui că s'a plimbat destul, făcu semn birjarului să se oprească în fața unei case cu aparența foarte frumoasă.

După ce se opri trăsura, pungașul sări jos și se apropie de birjar:

— Ești bun, te rog, îi zise el, să-mi împrumuți pentru un moment felinarul?

— Pentru ce? întrebă birjarul mirat.

— Fiindcă mi-a căzut în trăsura o hârtie de douăzeci coroane și-mi trebuie lumină ca s'o găsesc.

Birjarul auzind una ca asta, nu mai stătu mult pe gânduri, dădu biciu cailor și se făcu nevăzut după un colț de stradă, crezând că a pus mâna pe un chilipir bun.

Se caută urgent un butnar român pentru *Beins*, unde ar fi bine primit și ar face bune afaceri. A se adresa librăriei „*Doina*“.

x Oleul de pește „*Zoltán*“ este de o calitate care în privința efectului este de neîntrecut. Cu mult mai bun decât cel preparat, nu miroasă, ușor de mistuit, copiii precum și adulții îl beau bucu-roși. Sticla cu 2 cor. să capătă în farmacii. Singurul producător *Zoltán Béla*, farmacist, *Budapesta Szabadság-tér*.

x Ești amputat și vrei să cumperi o mână sau picior artificial potrivit? În cazul acesta adresează-te cu încredere la *renumitul institut de artă ortopedică I. Keleti Budapesta*. Picioarele și mânele artificiale *Keleti*, precum și mașinele de umblat și răfimat, sunt cele mai bune. Umblat elegant și ușor! Garanție pe mai mulți ani! Execuție tehnică fără cusur! Mai multe mii de scrisori de recunoștință dela renumiți medici și pacienți! Prețuri convenabile! Cataloge ilustrate trimite gratis și franco fabrica de articoli higienici pentru bolnavi *I. Keleti Budapest IV Koronaherczeg-utca 17*.

x Rostul medicamentelor în contra vânei de aur (emoroid) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din *Viena* dovedesc că „*Apa amară naturală Franz Iosef*“ (*Ferencz József*), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvălie de apă minerală în farmacii.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, că după o praxă îndelungată, făcută prin *Viena* și *Berlin*, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghete bine asortat în strada *Grecilor Nr. 9 (Sassebeș)* *Sebeșul-săsesc*. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efeptuiesc ghetele cele mai practice pentru picioare suferinde, și lucruri de *fason*, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászsebeș*, str. *Grecilor Nr. 9*.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

ECONOMIE-FINANȚE

Banca națională a României.¹⁾

Se înființează în 1880, după anii deștep-tători 1877—8, când independența politică a statului a trezit conștiința personală în societate.

În 27 faur se înaintează camerei proiectul de lege pentru înființarea unei bănci naționale. Acest proiect, drept introducere, are următoarele șire caracteristice: „Necesitatea înființării unei bănci de scont și circulațiune simțită de societatea noastră într'un mod atât de intensiv de mai mulți ani încoace, nu provine numai din cauza legitimei dorințe, ce are fiecare om de a afla, cu înlesnire și cu cât mai mică dobândă, un capital necesar pentru a pune în mișcare activitatea sa comercială și industrială: ea este mai ales efectul dezvoltării, ce au luat într'o țară transacțiunile comerciale și industriale, mijloacele de comunicațiune și în fine deșteptarea intelectuală în genere, care nemaiputând sta în nelucrare și paralizate, cată în toate părțile și prin toate modurile a-și satisface spiritul de întreprinderi, a multiplica necontentit ceea ce are deja, a se mișca în fine mai liber și cu puteri mai mari pe calea cea largă a progresului și a unei stări“.

Îmboldul pentru fondarea Băncii naționale l-au dat particularii, dar concursul statului părea neapărat necesar.

Situațiunea financiară în țară nu era destul de asigurată și de limpede, ca să poată da vieață unei bănci trainice, fără garanția statului. Unii credeau, că o bancă de stat ar fi cea mai potrivită pentru împrejurările României. Alții afirmau, că în acest caz, banca va fi târîtă în arena luptelor politice de partid, unde ar fi întrebuintată ca armă de războiu și apoi, după vorba lui *A. Lahovari*: politica omoară creditul“. Mai era temerea, că statul ar cădea foarte ușor în ispită de a deschide în mod ușuratec, prin veniturile oscilante ale bugetului, un cont-curent la bancă, transformând această instituție într'o sucursală a ministerului de finanțe. Motivul grav, care pleda împotriva unei bănci de stat, era biurocratismul trândav și mașina greoaie a statului, care stetea în contradicere cu mecanismul viu și fin al băncii de emisiune. (*Mihaiu*, op. cit. I, 122).

Se hotărăște adoptarea sistemului din *Belgia*, adevă o singură bancă și capital mixt: subscris în parte de stat, în parte de particulari. Temelia iuridică a băncii o formează o lege constatătoare din 30 paragrafi, dintre cari cei mai importanți sunt următorii:

Art. 1. Banca cea nouă primește numele de „*Banca națională a României*“, sau pe scurt: „*Banca națională*“.

2. Sediul băncii se stabilește în *București*. În fiecare capitală de județ și în toate localitățile din țară, unde va cere trebuința, se va institui câte o sucursală.

3. Durata băncii e de 20 ani, cu începere de 1 iulie 1880.

4. Capitalul băncii va fi de treizeci mil. de lei, din care zece milioane se vor depune de către stat, iar douăzeci milioane se vor depune de particulari, prin subscripțiuni publice. Din acest capital, 12,000.000 se vor depune la înființarea băncii, iar restul se va depune gradat, după trebuință.

5. Patru acțiuni dau dreptul la un vot în adunarea generală și nimeni nu poate avea dreptul la mai multe de 10 voturi, oricare ar fi numărul acțiunilor sale.

Art. 6 și 7 vorbește de beneficiile anuale și de fondul de rezervă, care „se va forma din o rezervă de 20 la sută asupra beneficiilor curente, cari trec peste 6 la sută asupra capitalului băncii“.

Art. 8. „Beneficiul rezultând pentru Banca națională din diferența între dobânda de 7 la sută și aceea peste această cifră percepută de bancă, va fi în profitul statului“.

Prin punctul acesta s'a urmărit înfrânarea scontului urcat, admitând numai în cazuri excepționale un scont de peste 7%. Dobânzile curente se mișcau pe acel timp între 12—20 la

¹⁾ Vezi: *U. T. Mihaiu*: Politica monetară și a băncilor României. București, 1907, 2 volume. *Rapoartele anuale ale băncii*.

sută. Banca națională fiind menită să propage totemul principiului contrar, trebuia să reducă scontul sub 7%, înlesnind astfel capitalul. Vechiul obicei al bancherilor de a căuta profituri numai în scumpetea afacerilor, trebuia înlăturat.

Art. 9—16, traduși direct din legea băncii belgiene, enumără operațiunile permise și nepermise ale băncii. În special:

Art. 11 prevede că: „Banca va face serviciul de casier al statului fără nici o îndemnizare, în condițiunile stabilite prin o lege specială”.

Art. 12. „Banca are privilegiul a emite bilete de bancă la purtător. Suma biletelor în circulație va fi reprezentată prin valori lesne de realizat... Banca va trebui să aibă o rezervă metalică de o treime din suma biletelor emise”.

Art. 13. „Valoarea fiecărui bilet nu va putea fi mai mică de 20 lei. Biletele vor fi de 20, 100, 500 și 1000 lei. Proporția biletelor de 20 lei nu va putea întrece 20 la sută din totala emisiune”.

Art. 10, „Biletele vor fi plătite la prezentare la biourile băncii în aur sau în moneta națională de argint”.

Prin acest articol, România se declară bi-metalistă, un fapt din care i-au urmat multe pagube, până la 1888.

(Va urma.)

Gavril Todică

Rubrica de șah

sub conducerea maestrului **Gheorghe Maroo** (Viena).

Partia XIV.

A fost jucată la *Karlsbad*, cu ocaziunea întrecerii din urmă, la 18 Septembrie n. c., între *Duras* (alb) și *Alechin*. Deschiderea cu pionul reginei.

- | | | |
|----|--------|--------|
| 1. | d2—d4 | d7—d5 |
| 2. | Cg1—f3 | Cg8—f6 |
| 3. | c2—c4 | c7—c6 |
| 4. | e2—e3 | e7—e6 |
| 5. | Ff1—d3 | Ch8—d6 |
| 6. | Cb1—d2 | Ff8—d6 |

Nu se prea recomandă, din cauza trăsăturii e3—e4 de mai târziu. Preferabil e Ff8—e7.

- | | | |
|----|-------|-----|
| 7. | O—O | O—O |
| 8. | e3—e4 | |

Dacă ar sta calul alb pe c3, atunci negru ar putea trece în varianta cunoscută:

- | | | |
|----|--------|-------|
| 8. | | d5×c4 |
| 9. | Fd3×c4 | e6—e5 |

Aici ar fi mișcarea aceasta suspectă, pentru

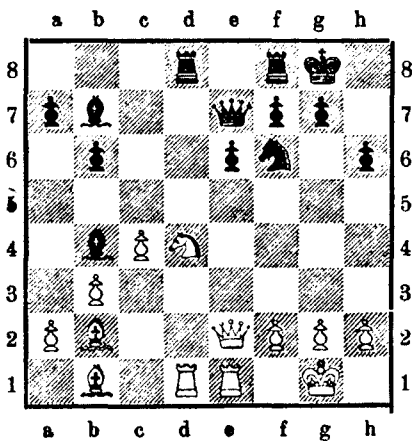
- | | | |
|-----|--------|--------|
| 9. | Cd2×c4 | Fd6—c7 |
| 10. | e4—e5 | |

și chiar eventual pentru Fd3×h7+

- | | | |
|-----|--------|--------|
| 8. | | d5×e4 |
| 9. | Cd2×e4 | Cf6×e4 |
| 10. | Fe3×e4 | Cd7—f6 |
| 11. | Fe4—c2 | h7—f6 |
| 12. | Dd1—e2 | b7—b6 |
| 13. | b8—b3 | Fc8—b6 |
| 14. | Fc1—b2 | Dd8—e7 |
| 15. | Ta1—d1 | Ta8—d8 |
| 16. | Fc2—b1 | c6—c5 |
| 17. | Tf1—e1 | |

Cum se va vedea îndată, mișcarea nu e norocoasă. Alb perde un pas în tempo.

- | | | |
|-----|--------|--------|
| 17. | | c5×d4 |
| 18. | Cf3×d4 | Fd6—b4 |



19. Te1—f1

Desigur Duras a intenționat întâi (la 17.) mișcarea

- | | | |
|-----|---------|---|
| 19. | De2—c2 | Fb4×e1 |
| 20. | Cd4—c6! | observă însă aci că se împedecă cu combinațiunea aceasta în Fe1—f2+! și |
| 21. | Rg1×f2 | De7—c5+. |
| 19. | | Tf8—e8 |
| 20. | Rg1—h1 | De7—c5 |
| 21. | f2—f3 | |

Surprinzător proiect de apărare. Alechin aștepta f2—f4

- | | | |
|-----|--------|--------|
| 21. | | Dc5—g5 |
| 22. | Cd4—b5 | Cf6—h5 |
| 23. | Fb2—e5 | f7—f6 |
| 24. | Fe5—c7 | Td8×d1 |
| 25. | Tf1×d1 | |

Negru ajunge acum la atac puternic. Era inomisibil

- | | | |
|-----|--|----------|
| 25. | | a7—a6 |
| 26. | Ch5—d6 alb ar ajunge imediat în desavantaj, pentru | Ch5—g3+! |
| 26. | | e6—e5 |
| 27. | Cd4—f5 | g7—g6 |
| 28. | Cf5—e3 | Fb4—c5 |
| 29. | Ce3—f1 | Ch5—f4 |
| 30. | De2—c2 | Fb7×f3! |
| 31. | Td1—d2 | Ff3—c6 |

Aci amenința rău Te8—e7 și, deosebit de periculos, Te7—d7.

- | | | |
|-----|-------|--------|
| 32. | a2—a3 | Dg5—h4 |
|-----|-------|--------|

Și acum era Te8—e7 foarte puternic.

- | | | |
|-----|--------|--|
| 33. | Cf1—g3 | |
|-----|--------|--|

Nu este alt răspuns la amenințarea Dh4—e1, căci după Dc2—d1 ar urma

- | | | |
|-----|--------|---------|
| 33. | | Fc6×g2 |
| 34. | Td2×g2 | Dh4—f2. |

- | | | |
|-----|--------|--------|
| 33. | | Fc5—e3 |
| 34. | Td2—e2 | Fe5—d4 |
| 35. | c4—c5 | b6×c5 |
| 36. | b3—b4 | f6—f5 |
| 37. | Te2—d2 | Cf4—h5 |

Câștigă calitatea.

- | | | |
|-----|--------|--------|
| 38. | Td2—d3 | Ch5—f6 |
| 39. | Cg3—f1 | Cf6—g4 |
| 40. | Td3×d4 | e5×d4 |
| 41. | Fc7—g3 | |

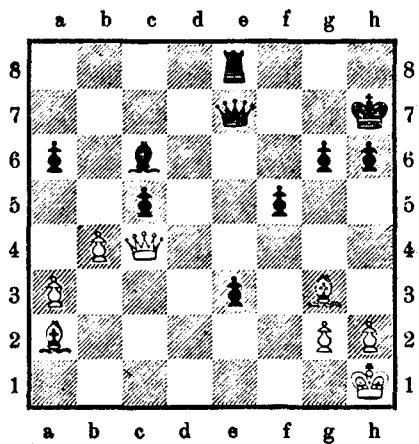
De aci înainte amândoi maestrul au fost foarte presați de timp.

- | | | |
|-----|---------|--------|
| 41. | | Dh4—e7 |
| 42. | Fb1—a2+ | Rg8—h7 |
| 43. | Dc2—c4 | Cg4—e3 |

Momentan decidea Dc7—e2.

- | | | |
|-----|--------|-------|
| 44. | Cf1×e2 | d4×e3 |
|-----|--------|-------|

Situațiunea:



- | | | |
|-----|--------|--------|
| 45. | De4—e2 | Fc6—b5 |
| 46. | De2—c2 | c5×b4 |
| 47. | a3×b4 | De7×b4 |
| 48. | Dc3—c3 | Db7—e7 |
| 49. | Dc7—c3 | De7—g7 |
| 50. | Dc3—a5 | f5—f4 |
| 51. | Fg3—e1 | Dg7—b7 |

Amenință Fb5—c6

- | | | |
|-----|--------|---------|
| 52. | Rh1—g1 | Fb5—c6 |
| 53. | Fa2—c4 | Fc6×g2 |
| 54. | Fc4×a6 | Db7—e4 |
| 55. | Da5—a2 | Te8—f8! |
| 56. | Da2—a5 | De4—d5 |
| 57. | Da5—b4 | Fg2—h3 |
| 58. | Fa6—b7 | f4—f3!! |

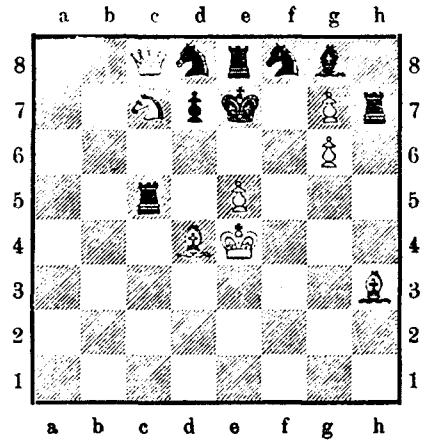
Duras rezignează.

Problema 18.

De K. Tarter în Cernăuț.

Alb are aceste 10 figuri: Dc8. Cc7. g7. Th7. g6. Te5. e5. Pd4. Re4. Fh3.

Negru (6): Cd8. Te8. Cf8. Fg8. d7. Re7.



Alb începe și dă mat cu a doua trăsătură.

Ultima oră

Nouă trupe italiene la Tripolis.

Torino. — Cu prilejul plecării la teatrul războiului a regimentului 50 de infanterie, au avut loc mari demonstrațiuni patriotice.

Mai mult de 100 mii persoane au însoțit trupele până la gara de plecare în strigăte patriotice.

Știri diferite.

Roma. — „Popolo Romano” confirmă știrea, că crucișatoarele italiene au rupt cablul dintre Lemnos și Rhodos, iar după aceasta va urma ocuparea acestor două insule, ceea ce este a se considera de prelușul blocării porturilor siriene.

După informațiile lui „Messagero”, vasele italiene circulă în apropierea litoralului sirian, ca cu atât mai tare să confirme demersurile diplomatice a puterilor la Constantinopol, de a îndupleca pe Turcia la pace.

Tripolis. — Agenția Stefani anunță: Ploile mari au umflat apele râului Melsemin, care a inundat localitățile Tarfuna și Gharjan și au făcut inaccesibilă localitatea Ainzara. Din cauza aceasta dușmanul a ajuns într-o situație foarte critică. Trupele noastre tehnice au zădărnicit planul turcilor de-a conduce apele râului deasupra șanțurilor noastre.

Roma. — Ieri seara mai mulți aviatori voluntari au plecat la Cirenaica. Populația a făcut aviatorilor ovații entuziaste.

Bibliografie

Advocatura în România și în străinătate, de Alexandru Nicolau. Craiova. Prețul 1'50.

Amintiri, (schițe și nuvele) de Al. Ciura. Orăștie. Prețul 1'60 fil.

A apărut revista literară și artistică „Luceafărul” nr. 22, 1911 cu sumarul: Al. Ciura, Noemvrie. — P. Pădure. Doi plopi (poezie). — D. Nanu. Visul unui amurg de iubire, piesă într'un act după H. Bataille. — M. Săulescu. — Unei trecătoare (poezie). — Alice Călugăru. Altă seară (poezie). — I. N. Părvulescu. În noapte (poezie).

Dări de seamă: Il. Chendi. Haralamb G. Lecca: ** Poezii. A zecea sută. Stelian Petrescu: Odoarele dela Neamțu și Secu.

Cronică: Desvelirea monumentului lui Eminescu în Galați (H. P. P.). Pictorul Antoniu Zeiler. Piese ungurești pe scenele teatrelor din România. Cronică școlară. Dintr'un carnet de drum (B). — Bibliografie.

Ilustrațiuni: Fr. Stork: Statuia lui Eminescu în Galați. A. Zeiler: Ușă împărătească cu Bănăvestirea, Apostolii Petru și Paul (Chramul bisericii din Luduș), Mântuitorul, Maica Domnului, Ușa dela mieznoapte. Sf. Ștefan, Sf. Nicolae. Pictorul Antonino Zeiler.

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăgiu.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!



Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți preț curentul il. gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

TOTH IÓZSEF
SZEGED, STRADA KÖNYÖK Nr. 3.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscriberului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

Intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str, Deák-Ferencz Nr. 42.

Magazinul electrotehnic al lui
Kalmár József
Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc. etc.

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în bransa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit.
:: Contând la binevoitorul sprijin, rămân ::



Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

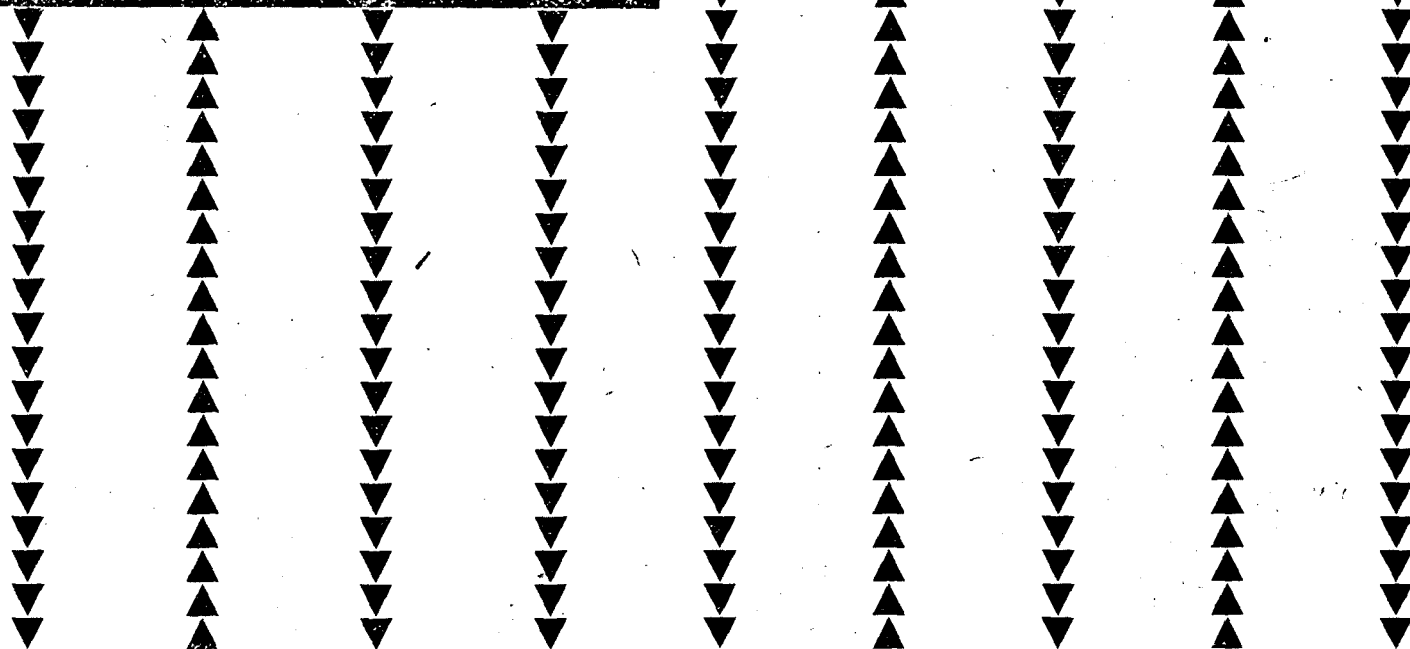
Bardou

care sunt mai bune și mai plăcute, — se capătă la:

Librăria FRAȚII ROTH

Arad, Andrassy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Atelierul tipografic al ziarului „Românul” și a foii populare a partidului național român din Ungaria, „Poporul Român”. Anunță cu a-dănc respect o-noratului pu-blic românesc întrarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă pu-tința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.



GYAPJAS LAJOS

măstru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :
Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

Atelier dentistic

Rudolf Novac

specialist — dentist.

ARAD

Piața Tököly Nr. 7.

Am onoarea a aduce la cunoștința
onor. public, că atelierul meu den-
tistic îl mut în Piața Libertății Nr. 5
unde îl măresc după recererițele cele
mai moderne.

Cu toată stima:

RUDOLF NOVAC,
DENTIST.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. **Telefon 438.**

BLĂNĂRII

precum: beauri, (muft), tocuri
de picioare. Jachete după croiu
englez și francez, berletuelli
∴ (cuptușeli) cu lână etc. ∴

Reparări și transformări bune
și ieftine se pot executa la

NICOLAE GRUȚIA
BLĂNAR DE LUX.

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Hunyadi-ut. 9.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, vinderea
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
loacește mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

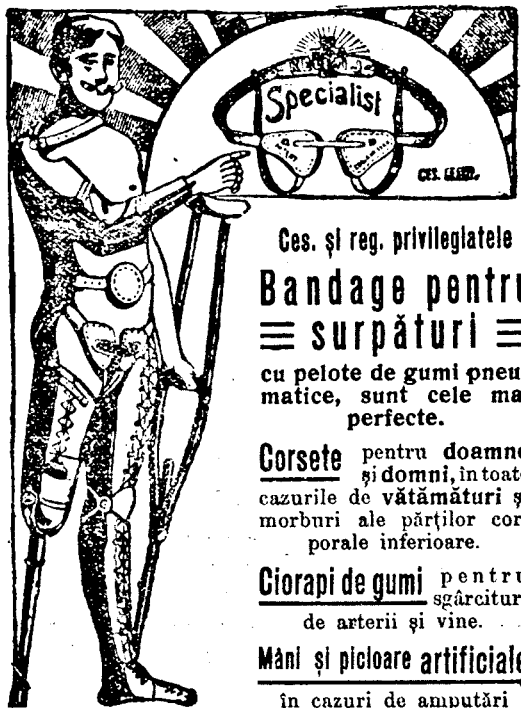
Pentru sezonul de toamnă și iarnă!

∴ Recomand magazinul meu bogat asortat în ∴
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe
lângă prețuri fixate. Totdeauna recomand
≡ atelierul meu de blănărie ≡
pentru toate lucrările ce cad în bransa
aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BĂLINT „JÁNOS”
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.



Ces. și reg. privilegiatele
Bandage pentru
≡ surpături ≡
cu pelote de gumi pneu-
matice, sunt cele mai
perfecte.

Corsete pentru doamne
și domni, în toate
cazurile de vătămături și
morburi ale părților cor-
porale inferioare.

Ciorapi de gumi pentru
sgârcituri
de arterii și vine.

Mâni și picioare artificiale
în cazuri de amputări

Aparate ortopedice pentru marș și sprijinit
(cârji).

Corsete artificiale pentru defecte corporale. A pa-
rate ortopedice pentru
băieți și fete, precum și tot soiul de articli pentru
sanatorii se confecționează după cele mai nouă sis-
teme și mai modernă tehnică cu prețuri moderate
originale de fabrică.

Cele mai nouă liste de prețuri ilustrate,
cari conțin c-a. 3000 ilustrațiuni și îndrumări de
folosință se trimit la cerere *gratuit și franco* de
către „Fabrica ces. și reg. priv. de bandage și spe-
cialități medicale a lui

KELETI I. BUDAPEST, IV., Prov.
Koronaherczeg-ut. 17.

Fondată 1878.

Telefon 13—76.

Desfacere de prăvălie!!!

Marfa din magazinul meu
voi vinde-o

cu prețuri foarte reduse.
Desfacere autorizată s'a
început de câteva zile.

**In săptămâna
asta se vinde:**

mănuși de pieleglacé
pentru dame,
specimene fine, negre, albe
și colorate.

Părechea **75** cr.

**Stofe pentru
costume și haine**

negre și în toate colorile.

HOFFMAN SÁNDOR

Pânze și șifonuri

Confecție pentru dame
și fete. — Covoare,
perdele, plapome, blă-
nării.

Se vând
cu prețuri uimitoare de
ieftine, până ce se va
desface asortimentul

Flanele tenis fine în
preț de 25 cr. Fla-
nele de dame în toate
colorile.

**Rog priviți ga-
lantarele mele!!**

Subsemnatul am onoare a atrage binevoitoarea atențiune a publicului românesc asupra depositului meu de

piane și pianine

asortat cu instrumente din cele mai bune fabrici (Bösendorfer, Ehrbar, Petrof, Stingl etc.) cu prețuri de 600—2000 cor. Armonii de școală dela 200 cor. în sus.

Cu distincă stimă:

T. POPOVICI,

profesor de muzică.

::: **SIBIU, strada Cisnădiei N-rul 7. :::**

(Vis-à-vis de hotelul „Impăratul roman“).

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

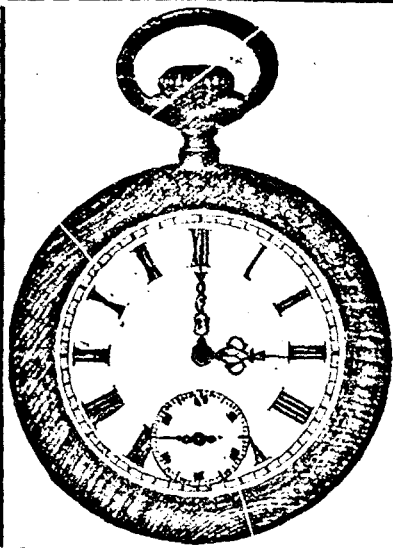
prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, plața Andrassy Nr. 20.

Comanțele din provincă se execută încă în aceeași zi.



25 (11)



Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaerice**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în **rate** pe lângă **chezășle de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez. că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Noutăți igienice de gumă și băsică de pește.



Specialitate preservativă fabricat veritabil francez și american în pachete originale.

Recomandată de medicii!

Garanță.

Nou!

„Fatime“ I și II calit. Prețul 1 duzină 6 și 8 coroane.
„Semiramis“ I și II calit. Prețul duzină 10 și 12 coroane.

Ambele feluri de preservative sunt cele mai excelente produse din această specialitate și se pot procura exclusiv la mine.

NOU! „Auto vaginal spray“ NOU!

Cel mai sigur și mai practic mijloc de prezervare a veacului nostru. Prețul per bucată **15 cor.**

Se trimete direct prin fabrica de instrumente medicale și articole de gumă

KELETI I. Budapest, IV.,

Koronaherceg - utca 17. Prov.

Cereți gratuit și francat preafierosul meu cel mai nou preț curent ilustrat cu peste 3000 de ilustrațiuni.

Fondat 1878.

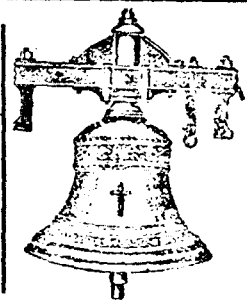
Telefon 13—76.

Mijlocitori se caută în fiecare oraș cu proviziune considerabilă.

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

::: Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. :::



turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 percente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

GHEORGHE IANCOVICI

prăvălie de
manufactură.

Arad, strada Forray Nr. 2.

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românesc, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stofe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI.

Nr. 724/1911.

Escriere de concurs.

Primăria comunei Săliște, comitatul Sibiiu, în scopul executării lucrărilor de construire a unui stabiliment electric împreună cu baie de abur publică concurs cu termenul de **20 decembrie** st. n. 1911.

Se vor da următoarele lucrări:

1. Clădirea centralei electrice și a băii de abur.
2. Instruarea mașinală a centralei și rețelei electrice.
3. Aranjamentul intern al băii de abur.

Ofertele se pot înainta atât asupra întregii lucrări, cât și numai a unor părți din lucrare.

Se provoacă deci interesul la astfel de lucrări a-și înainta ofertele timbrate corespunzător, la primăria comunei Săliște, până la 12 ore a. m. 20 decembrie 1911. Ofertele întârziate nu se iau în considerare.

În oferte e înominis de lipsă a se indica numele aceluia, care are evaluarea recerut pentru executarea astorfel de lucrări.

Oferenți necunoscuți în comună sunt datorii a-și legitima îndreptățirea la concurs prin un certificat dela camera comercială.

Ofertele sosite la timp se vor deschide în aceeași zi la 4 ore p. m. în sala de ședințe a primăriei comunale în prezența reprezentantei comunale.

Datele referitoare la lucrări, planurile, condițiunile de licitare și punctațiunile de contract se pot vedea la primăria comunei — dela publicarea concursului începând — în decursul orelor de oficiu.

Ofertele sunt a se instrua conform dispozițiilor regulamentului ministerial pentru liferări publice Nr. 83000/1907 B. M. și conform acestuia, se pot furnisa numai articli de proveniență indigenă, întrucât se produce aici în țară.

Fiecare oferent e obligat a depune la cassa comunei un vadiu de 5% în bani gata sau hârtii de valoare, iar la oferta e a se alătura cvita despre depunere sau recepisa postală despre trimiterea cauțiunei.

Comuna își rezervă dreptul a alege dintre oferenți fără privire la sumele oferite.

Săliște în 15 noembrie 1911.

Pentru primăria comunei:

V. Dădărlat m. p.
primar.

Ioan Chirca m. p.
prim-not. comunal.

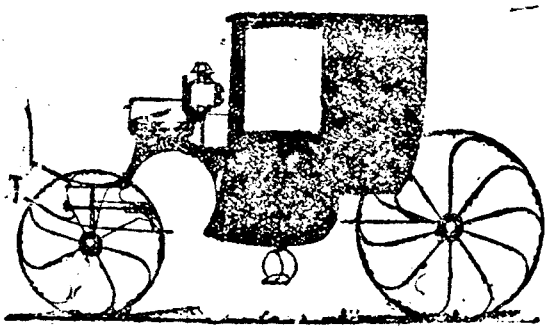
Kováts és Thomay

fauri și fabricanți de trăsuri

Arad, Strada Kossuth Nr. 2.

Avem onoare a recomanda atelierul nostru cu renume bun de

făurit și fabrică de trăsuri.



După cunoștințe de 7 ani câștigate în fabrica Kölber Testvérek, furnisorii curții regale, ne-am așezat aici și suntem în poziția a satisface celor mai mari recerinte. Pregătim trăsuri nouă în orice execuție, asemenea facem reparaturi pe lângă prețuri convenabile.

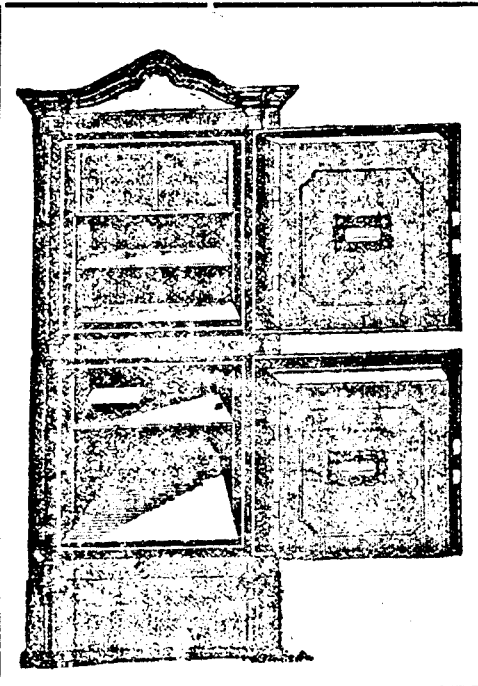
Cu deosebită stimă:

Kováts și Thomay,
faur și fabricant de trăsuri.

Depozit de trăsuri gata.

Catalog gratis și franco.

Prima fabrică transilvană
ces. și regală privilegiată de
Casse de fer și oțel și lăcătușerie de artă
și construcție instalată cu forță electrică.



Serviciu solid, prompt și conștientios.
Prețuri moderate.

Cataloage de prețuri gratis și franco.
Prima referințe.

E. Purece,
Sibiiu—Nagyseben, Strada Faurului
(Schmiedgasse) Nr. 19.

Arme de vânătoare
sistem Novotny,
Revolvere
sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramofone de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, citere, harmonice. Binoeluri și ochiane originale franceze, ochiane cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, căhale, cuptoare, aparate moderne de ras, jamantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jente de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitate cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în conturent semestral sau anual dela

„GENTRY“

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

Nu numai pentru publicul din loc dar și pentru cel din provincie este de însemnătate dacă își cumpără cele trebuincioase din

prăvălia de dantele (Csipke áruház)

din strada Asztalos Sándor nr. 4, pentru că a sosit marfa de iarnă și o vinde pe un preț foarte ieftin:

Rugăm a ceti prețurile mai jos însemnate.

Mănuși de lână curată pentru bărbați și femei 35 cr.	Cămăși trico, jaeger, pentru bărbați și femei 90 cr.
Mănuși de lână curată pentru copii, vărgate sau albe 20 cr.	Ismene trico, jaeger, pentru bărbați și femei 80 cr.
Ciorapi pentru femei, jaeger, vărgați sau albi 45 cr.	Trico pentru copii, jaeger 50 cr.
Ciorapi pentru femei, împlețiți 25 cr.	Blouse flanel 75 cr.
Gamasch de lână pentru copii 45 cr.	Neglige flanel 2.70 cr.
Mănuși glacé căptușite pentru femei 75 cr.	Blouse din materie 1.20 cr.

Mare deposit în dantele spre ales!

Cămăși pentru copii R. chiffon 85 cr.
Cămăși pentru copii zephir colorat 85 cr.
Cămăși pentru bărbați R. R. chiffon 99 cr.
Cămăși de noapte pentru bărbați 1 fl. 20 cr.
Cămăși pentru femei R. Chiffon 75 cr.
Ismene pentru femei R. chiffon 74 cr.
Jipon de klott cu crețe duble 1 fl 50 cr.
Jipon de mătase 3 fl. 75 cr.

Taft de mătase 70 cr.
Blouse de mătase vărgate 70 cr.
Plotere pentru bărbați și femei 1 fl. 20
Cămăși pentru fetițe R. chiffon 48—65 cr.
Batiste, duzina cu 58—1.20 cr.
Gulere numal 7 cr. bucata
Mangete părechea 6—8 cr.
Congre lucru de mână 1 fl. 25 cr.

Dantelă metru dela 1 cor. în sus
Pânză de dantelă dela 25 cr.
Gulere de dantelă 50 cor.
Cravate pentru bărbați 10 cr.
Mănuși glacé oblicuinite 58—85 cr.
Mănuși glacé albe lungi 1 fl. 50 cr.
Ciorapi pentru femei 39 cr.
Bretele 30 cr.

Mare deposit în dantele spre ales!

Acestor prețuri corespunde calitate bună și trainică.

Afară de acestea au sosit în mare cantitate cârpe de berlin împletite, cârpe nimalaia, gilete împletite, gamasch împlețiți și trico pentru femei, paltoane, caraciil pentru copii, Șaluri împletite de mătase. Broderii fine elvețiene. Perdele, aceporințe de pat tüll, corsete reform. Surțe de luster și clott.

Covoare linoleum. Albituri fine pentru femei. ș. a. ș. a.

Prețuri surprinzător de eftine!

Prețuri surprinzător de eftine!

Rugăm pe p. t. public cumpărător a se convinge de eftinătatea prețurilor.

Cu stimă: **Csipke Aruház.**

FISCHER SIMON



ARAD, Szabadság-tér 12. Cel mai ieftin izvor de cumpărare din com. Arad.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA”, ARAD.